

ESKİ YUNAN TRAGEDYALARI

5

Euripides

Troyalı Kadınlar

Türkçesi
Yılmaz Onay

**Mitos
Boyut**

TİYATRO / OYUN DİZİSİ 271

EURİPİDES / TROYALI KADINLAR

*Bu kitaptaki oyunun Fikir ve Sanat
Eserleri Yasasından ve yasalardan
kaynaklanan tüm hakları
yazarına aittir.*

*Yayınlanan oyunların sahnelenmesi,
oyunması, herhangi bir amaçla
eserlerden yararlanılması ancak
eser sahibinin iznine bağlı olduğundan,
bu eserden yararlanacak olan
kişi veya kurumlarla, kuruluşların
çevirmenin temsilcisi yayınevimize
başvurmaları zorunludur.*

*Çevirinin Türkiye Yayın ve Oyun Hakları:
TEM Yapım Ltd., 2007*

*Mitos-Boyut Tiyatro Yayınları
Oyun Dizisi 271
Euripides / Troyalı Kadınlar*

Basım: 2014

*Baskı: Yeni Güven Matb.-Topkapı-İstanbul; Tel 212. 567 69 20
Davutpaşa Cad. Güven Sanayi Çarşısı C Blok No. 210*

*TEM Yapım Yayıncılık Ltd. Şti.
Osmanlı Sok. Osmanlı İşmerkezi 18/12; Taksim-80090 İstanbul
Tel: 212. 249 87 37-38; Faks: 212. 249 02 18
E.posta: temyapim@yahoo.com
web: www.mitosboyut.com.tr*

Mitos-Boyut® • OYUN DİZİSİ 271

**ESKİ YUNAN
TRAGEDYALARI 5**

**EURİPİDES
TROYALI KADINLAR**

Türkçesi
Yılmaz Onay

KIŞILAR:

POSEİDON

ATHENA

HEKABE

KASANDRA

ANDROMAKHE

HELENA

MENELAOS

TALTHYBİOS

Koro: Tutsak Troyalı Kadınlar

(Troya önünde Yunanlıların Çadırılı Ordugâhı. Geride yarı tahrip edilmiş kent. Önde Hekabe, yere uzanmış yatıyor. Şafak sökmekte)

POSEİDON

Ben, tanrı Poseidon, Ege'nin azgın sularından,
 Nereus Kızlarının, dans ayaklarıyla şirin resimler
 Çizdiği tuzlu derinliklerden, çıkıp geldim.
 Çünkü, Foibos Apollon'la birlikte bu yükselen Troya'yı
 İpine gönyesine uygun, kayalardan bir surla
 Çevirdiğimizden¹ bu yana, benim bu Frigyalı² kentim için,
 Yüreğimdeki koruma duygusu hiç eksilmedi,
 O kent ki şimdi, Argos'un mızrak zorbalığı altında
 Harap olmuş, dumanlara boğulmuş gidiyor.
 Parnassos'tan Fokis'li Epeios'tu, Pallas Athena'nın
 Buyruğuyla o tam techizat ölüm taşıyıcısı
 Atı yapıp kentin kalesine sokmayı başaran
 Sonradan tahta at dedikleri bu, karnında
 Mızraklar gizleyen nesne, ahşaptandı.
 Tanrıların evlerinden; sunak basamaklarına
 Düşmüş Priamos'un ölümlü bedeni.
 Bir yığın altın ve daha Frigyalılardan gaspedilmiş
 Ne varsa, Akhaların gemilerine gidiyor. Yelkenleri şişirecek
 Rüzgârı bekliyorlar, onları yurda götürsün de
 Onuncu ürün yılında karılarına çocuklarına kavuşsunlar diye
 Bu kente savaşı getiren Yunanlılar.
 Bense – şimdi Frigya halkını yok etmiş
 Argos tanrıçası Hera ve Athena ile birlik -
 Bir zamanların büyük İlion'unu^[a] terk ediyorum, kendi
 sunaklarımı;
 Dehşet, bir kenti çöle çeviriyorsa eğer
 Tanrılara kırılmak düşer, saygı değil artık.

Yeni efendilerinin payına düşmüş savaş tutsağı
 Kadınların feryadıyla inliyor Skamandros^[b].
 Kimi, Arkadyalı, Tesalyalı adamların kölesi olmuş,
 Kimiyse Atinalı prenslerin, Theseus soyunun.
 Paylaşma dışı Troyalı kadınlarsa, ordunun
 Önde gelenleri için ayrılmış, bekletiliyor şu çadırda.
 Spartalı, Tyndareos kızı Helena da hak olarak
 Burada bu ganimetler içinde sayılmakta.
 Ama asıl acı tabloyu görmek isteyen,
 Orada, kapıların dibinde yatan Hekabe'yi görsün.
 Ağlamaktan göz yaşlarına öylesine boğulmuş ki
 Kızı Polyksena'nın, Akhilleus'un mezarı başında
 Kurban edildiğini bile bilmiyor daha.
 Priamos yok artık, oğulları yok; ve Apollon'dan geçmiş
 Coşku fırtınası içindeki kızı Kasandra'yı³, Agamemnon,
 Tanrıları hiçe sayarak kendi utanç yatağına atacak.
 Hoşça kal ey bir zamanların mutlu kenti, siz de ey
 Bir zamanların güzelim surları! Zeus çocuğu Pallas Athena
 Harabeye çevirmeseydi sizi, sapasağlam duruyor olacaktınız.

(*Athena girer*)

ATHENA

Tanrıların saydığı, soyuyla, tarzıyla babamın
 En yakını, sen, büyük tanrıya,
 Eski kinleri yok sayıp seslenmeme izin var mı?

POSEİDON

Buyur yüce Athena. Soy bağıyla bağlı olanların
 Yüreğini ısıtır bu konuşma.

ATHENA

Hoşgörünü kutlarım. Söyleyeceklerim
 Benim kadar seninle de ilgili.

POSEİDON

Tanrılardan yeni bir istek mi,
 Zeus ya da başka birinden?

ATHENA

Hayır. Şu Troya için geldim yine,
Gücün bana yardım etsin diye.

POSEİDON

Ezeli nefretin değişti mi yoksa?
Acıyor musun şimdi, yakıp kül ettikten sonra?

ATHENA

Kabul edecek misin, onu söyle önce,
Yapmak istediğim şey seni de bağlıyor.

POSEİDON

Kabul. Yalnız ne istediğini merak ettim,
Akhalar için mi geldin, Troyalılar için mi?

ATHENA

Troyalılar için. Önceki düşmanıma iyilik etmek
Ve Yunanlılara dönüşü zehir etmek istiyorum.

POSEİDON

Niçin? Troyalılara o korkunç nefretin
Nasıl sevgiye döndü birden? Keyfin mi öyle istedi?

ATHENA

Benimle, tapınağımla alay etti Yunanlılar, biliyorsun.

POSEİDON

Aias'ın Kasandra'yı tapınaktan zorla sürükleyip
çıkarmasını⁴ mı?

ATHENA

Uyarmadı bile Yunanlılar, kınamadılar bile.

POSEİDON

Oysa İlion'u senin elinle çökertmişlerdi.

ATHENA

İşte bu yüzden, bela açacağım başlarına, seninle birlik.

POSEİDON

İstediyini yaparım. Ama nedir isteğin?

ATHENA

Dönüşleri öyle zor olsun ki memlekete dönüş denemesin ona

POSEİDON

Bela burada mı gelsin başlarına, yoksa tuzlu denizde mi?

ATHENA

Eve dönüş için yelken açtıklarında, açık denizde
 Zeus da sağanaklar boşaltacak, dolular indirecek tepelerine
 Fırtınanın ve kararmış havanın hışmına uğratacak onları ve
 Ateş soluklu yıldırımlar verecek bana, hepsini
 Yunan gemilerine isabet ettirip alevlerle süsleyeceğim.
 Sen de yap üstüne düşeni! Ege denizi
 Köpükler içinde kabarıp taşsın, öyle ki
 Ölülerle dolsun Euboia koyları ve öğrensün
 Yunanlılar, tapınaklarıma saygı göstermeyi,
 Eğilsinler tanrılar önünde bundan böyle!

POSEİDON

Tamam! Uzun söze gerek yok.
 Ege denizini dipten kaynatacağım;
 Mykonos kıyıları, Delos'un kayalık sahili,
 Skyros'un, Lemnos'un⁵, Kafareus'un⁶ sarp yamaçları,
 Bolca ceset toplayacak denizden. Sen de git Olympos'a,
 Ateş dolu okları al babanın elinden ve hazır bekle
 Argos ordusunun yelken açmasını!

(*Athena gider*)

Aptaldır kentleri ve tapınakları yerle bir eden,
 Mezarları, kutsal yerleri yıkan, aptaldır.
 Çünkü yakıp yıkan, kendi yıkımını hazırlamaktadır.

(*Poseidon gider. Hekabe ağır ağır doğrulur*)

D e y i Ő

HEKABE

Kalk ey zavallı, kaldır başını yerden,
 Parala göğsünü! Bu artık Troya değil.
 Sabret, dayan ki döndü zaman!
 Bırak kendini akıntıya, kadere bırak,
 Karşı durma koca dalgaya, ver gitsin
 Hayat teknesini esen rüzgâra!
 Benim gibi bir öksüz acınmayıp ne yapsın,

Memleket gitmiş, çocuklar yok, kocam ölmüş!
 Ey atalarımın o pırıl pırıl zenginliği,
 Batıp gittin şimdi, geçici miydin böylesine?

K a r ş ı D e y i ş

Ne denir ki? Söylenmeyen ne kaldı?
 Yakınmanın anlamı var mı artık?
 Her yanım sızım sızım, nasıl da
 Acınası bir eziklikle yatıyorum burada
 Sırtımda taş yatağın işkencesi!
 Of başım, şakaklarım, her yanım!
 Nasıl bir istekle sırtımı çevirmek istiyorum
 Sağa sola, tüm bedenimi,
 Göz pınarları asla kurumayan bir yakınma şarkısının
 Beşiğinde sallamak istiyorum!
 Ama, dansı eksik de olsa, şarkısı var işte
 Bu zavallının, felaketini ünlesin diye.
 (*Hekabe bütününüyle doğrulmuştur*)

D e y i ş

Ey gemiler, nasıl da başınızı çevirip
 Mor suları yaran küreklerle
 Hellas'ın limanları desteğinde
 Uçarcasına geldiniz kutsal İlion'a?
 Flütleriniz kulak tırmalarken
 Çoban kavalları tatlı tatlı eşlik ediyordu.
 Mısırdaki örülmüş palamarlarla geldiniz;
 Ah, onlar sizi Troya'nın
 Koylarına bağladılar,
 Menelaos'un felaket karısını
 Almak amacıyla, o kadın ki, Kastor⁷ için bir küfür,
 Eurotas içinse rezil bir lekeydi;
 Çünkü onun yüzünden öldü
 Dünyaya elli çocuk getirmiş

Priamos; ve beni, zavallıyı Hekabe'yi
Bu uğursuz kadere mahkûm etti o rezil.

K a r ş ı D e y i ş

Yazıklar olsun bana, nereye "benim yerim" diyorum ki,
Agamemnon'un çadırına ne kadar da yakınım!
Güzelim saraydan kölelik boyunduruğuna
Sürüklenmiş ben, bu ihtiyar, yas
İşareti olarak kazınmış saçlarımla
Acının kendisiyim.
Gelin Troya yiğitlerinin dul kadınları,
Zulümle başgöz olmuş kızlar, gelin
Feryadıma katılın benim. İlion yanıyor!
Kuluçkada çırpınan ananın haykırışı gibi
Alın yükseltin benim sesimi. Ama yazık ki
Bu şarkı artık,
Bir zamanlar elimde Priamos'un asası,
Sizlerle el ele dans ederken söylediğim
Şarkı değil asla! Frigya ezgileri eşliğinde,
Tanrıları kutsardı dans adımlarımız.

*(Birinci Yarım Koro çadırlardan çıkıp gelir.
Şarkılı Söyleşme)*

1. KORO BAŞI

Nedir ünlediğin Hekabe, nedir haykırdığın?
Bize söyleyeceğin ne? Çadır bezinin içinde
Duydum, kendi kendine yaktığın ağtı.
Göğsünü daraltıyor o çadırların içinde
Köle olma kaderinin acısıyla kavrulan
Troyalı Kadınların büyüyen ve yayılan dehşeti.

HEKABE

Yunan savaşçılar, küreklere asılmak için
Gemilerine koşuyor bile çocuklar.

1. KORO BAŞI

Ne demek bu? Ah zavallı ben, yurdumun toprağından

Koparıp, gemiyle kaçırmak istiyorlar beni, öyle mi?
HEKABE

Bilmiyorum. Ama korkarım bir felaket gelmekte.

1. KORO BAŞI

Ah başıma gelenler!

Ey kadınları Troya'nın, çıkın çadırlardan, gelin,
Yaklaşan belayı duyacak kulaklarınız, ey bahtsızlar!
Yunanlılar, dönüş hazırlığına girmiş bile.

HEKABE

Aman dikkat! Sakın

Tanrı vurgunu Kasandra'yı
Bırakmayın dışarı, o çılgın,
Argoslular'a alay konusu olup da
Yaramın üstüne bir yara daha
Açmasın!

Ah Troya, ne yazık
Ey acılar kenti, yoksun sen artık;
Ve seni yitireni, diri olsun, ölü olsun,
Felaket bekliyor açmış kucaklarını.

(İkinci Yarım Koro da çadırlardan çıkıp gelir)

2. KORO BAŞI

Sarsıntıyla fırladım, ah, Agamemnon'un
Ordugâh çadırından, senin sesini duyunca, ey
Kraliçem, söyle, Argoslular'ın kararı,
Burada mı mahvetmek ben kadersizi,
Yoksa adamlar gemilerde hazır mı
Küreklere asılmağa?

HEKABE

Gecenin dehşetinin içinden, yavrum,
Ruhunu sabahın ilk ışığına hazırla.

KORO BAŞI

Bir haberci de mi yollamadı Danaosoğulları?
Ben zavallı, hizmet için kime düştüm, söylesene?

HEKABE

Paylaşma yapıyor; yakında öğrenirsin.

KORO BAŞI

Ah, bu dehşet günü!

Argos'ta⁸ bir kral mı, Yoksa Fthia toprağında

Ya da adalarda biri mi olacak? Kadersiz beni

Yurdumun tarlalarından koparacak olan kim?

HEKABE

Ah ne acıdır bu?

Ya ben nerede, hangi ülkede

Şu ihtiyar halimle boyunduruğa sokulacağım,

Bir paçavra gibi, güçsüz bir ayırkotu gibi,

Silinmiş bir yokluk gölgesi gibi ya da?

Nerenin kapısında bekçi gibi çökmüş,

Hangi angaryaya koşulmuş olacak, bu bir zamanlar

Troya'nın görkemli tacını taşımış kraliçe?

TÜM KORO

D e y i ş

Ah ne acı bir sesle haykırıyorsun

Bu aşağılanmadan yakınırken?

Artık Troya'nın dokuma tezgâhlarında

Mekik atamayacağım yeni renklere;

Kendi erkeğimin yüzü olmayacak hiç,

Asla. Daha da iğrenci,

Bir Yunanlının yatağına sürükleyecekler beni -

Bunun olacağı geceye lanet!

Ya da Peirene'nin kutsal kuyusuna gidip

Su çekeceğim, aşağılık bir

Hizmetçi gibi. Ah, Theseus'un kutsadığı

Memlekete düşeydim bari, o uğurlu yere;

Ama sakın, Eurotas'ın aktığı toprağa,

Helena'nın nefretlik yurduna düşmek istemem;

Troya'yı yok etmiş Menelaos'la, köle olarak

Adım başı karşılaşmayı, asla!
 Yüksek Olympos'un en güzel eşiğindeki,
 Peneos'taki, aydınlık kırları duymuştum,
 Rahmet doluymuş, büyüden fazlası varmış,
 Çiçekler de eksik değilmiş, meyveler hatta;
 İşte orayı isterdim ikinci olarak,
 Theseus'un tanrısal beldesinden sonra.
 Etna'dan, tepeliklerle dolu Sicilya'nın babası
 Hefaistos'un Yamacından, söz etmişlerdi-,
 Fenike'ye dönüktür yüzü, adam gibi erdeminin
 Ödülü cınlar boydan boya -, demişlerdi;
 Irmak kıyılarına yakın düzlükler varmış orada
 İyonya denizine yelken açarmış gemiciler,
 Irmaklar güzeli Krathis akarmış içinden
 Altın başaklar kızıla çalarmış,
 Kutsal kuyular toprağı sular
 Cesur halkıyla bereket bulurmuş.
 Bakın, Yunan ordusunun ulağı geliyor,
 Yeni bir ileti getiriyor besbelli.
 Bu ne tabana kuvvet, bu ne hızlı adımlar,
 Getirdiği ne ki, iletisi ne? Köle
 Olacağız galiba Dor illerinde.

(*Talthybios girer*)

TALTHYBIOS

Hekabe, biliyorsun, Akhalar ordusunun
 Habercisi olarak kaç kez geldim Troya'ya.
 Nicedir tanırsın beni kadın – ben Thalthybios,
 Bugün başka haberlerle duruyorum önünde.

HEKABE

Beni nicedir titreten şey, geldi çattı işte kadınlar.

TALTHYBIOS

Kurallar çekildi, sizi titreten buysa eğer.

HEKABE

Ah, de bakalım

Hangi kentine gidiyormuşuz
 Tesalya'nın, Fthia'nın,
 Kadmos illerinin ya da? Söyle haydi!

TALTHYBİOS

Birlikte gitmiyorsunuz. Herkesin efendisi ayrı.

HEKABE

Ayrı ayrı söyle öyleyse, kim kime düşmüş, ve Troya
 kadınlarının hangisini
 Bekleyen kader daha az kötü?

TALTHYBİOS

Peki. Sor birer birer, ama birden değil!

HEKABE

Çocuğum kime düştü? Kimin
 Ganimeti oldu kadersiz Kasandra⁹?
 Söyle bana çabuk!

TALTHYBİOS

Başkomutan Agamemnon kendine ayırdı onu.

HEKABE

Lakedemonya'lı¹⁰ hatuna köle olsun diye mi?
 Yoo, bu kadarı fazla!

TALTHYBİOS

Hayır, bizzat kendi yatağına girsin diye.

HEKABE

Ne? Altın saçlı Foibos Apollon'un saydığı ve ona
 Yaşadığı sürece bakire kalmasını bahsettiği bir kız o!

TALTHYBİOS

Agamemnon, tanrının sevgilisi olanları pek sever.

HEKABE

Fırlat kutsal anahtarları Kasandra,
 Rahibe giysini çıkar at;
 Seni süslese de onlar, at gitsin!

TALTHYBİOS

Niye? Kraliyet yatağına girmenin onuru önemsiz mi?

HEKABE

Peki en son yanımdan sürükleyip götürdüğünüz öteki
kızım¹¹, o kime kaldı?

TALTHYBİOS

Poliksene'den mi söz ediyorsun? Başka kim olabilir ki zaten?

HEKABE

Evet, ondan söz ediyorum, onu kime verdi kurra?

TALTHYBİOS

O, Akhilleus'un mezar bekçiliğine verildi.

HEKABE

Rezalet! Bir mezar bekçisi mi getirdim ben dünyaya?

Nasıl bir âdetidir bu Yunanlıların, Talthybios?

Hangi yasanın buyruğu?

TALTHYBİOS

Kızın için sevin, durumu çok iyi.

HEKABE

Ne biçim konuşuyorsun? Gözleri güneşi görüyor hâlâ, değil
mi, söyle!

TALTHYBİOS

Kaderi ona artık hiçbir şeye ihtiyaç duymamayı nasip etti.

HEKABE

Ya silah ustası Hektor'un karısı Andromakhe,

O zavallının kaderine düşen nedir?

TALTHYBİOS

O da kurra dışı, Akhilleus'un oğlu aldı onu.

HEKABE

Peki ben kimin hizmetçisiyim?

Ben ki, ihtiyar bedenimi tutmak için

Üçüncü bir ayağa, bastona dayanırım.

TALTHYBİOS

Senin efendin, İthaka kralı Odysseus'tur.

HEKABE

Ah, ah!

Vur şimdi saçı kazınmış başını taşlara

Parçala yüzünü tırnaklarınla!

İşkence, işkence, işkence!

O beş paralık hinoğluhinin¹² kölesi olacağım ha?

O ahlak düşmanı yasa tanımaz hayvana,

O solu sağ, sağ sol yapan, var olanı yok eden

O her zaman iyiyi kötüye çeviren

İki yüzlü, çifte dilliyeye ha?

Ağlayın halime Troya kadınları!

Acılardan daha acı, başıma gelenler,

Gerçekten, hiçbir kader

Benimkinden daha felaketli olamaz.

KORABAŞI

Efendim, sen biliyorsun artık kaderini: Ya ben hangi

Akhalının¹³, hangi Helenin buyruğuna verileceğim acaba?

TALTHYBİOS

Siz şimdi Kasandra'yı getireceksiniz bana kızlar! Çabuk

Olun, onu ordumuzun başkomutanına teslim edeyim de

Ötekilere, kurrada kazandıkları savaş tutsaklarını vereyim.

O ne o? Çadırın içinde o meşale niçin parladı?

Ne yapıyor bu Troyalı Kadınlar? Çadırı ateşe mi

Veriyorlar? Yurtlarından koparılıp Argos'a

Sürüklenmektense, alevler içinde ölmeyi mi

Yeğliyorlar? Evet, özgür doğmuş olanlara^(c)

Boyunduruğa girmek zor gelir elbet.

Açsanıza! Sizin için iyi olan, Yunanlılar için

Kötülüktür; azarı ben iştirim sonra.

HEKABE

Öyle değil, yangın çıkaran yok. Cılgın Kasandra bu

Benim çocuğum. Fırtına gibi geliyor işte.

(*Vahşi bir dansla, meşalesini sallayarak Kasandra girer*)

KASANDRA

D e y i ş

Yükseltin¹⁴ meşaleleri! Işığı bana verin, verin ki tapınakları

Kutsamak için onu çoğaltayım!
 Ey kızlık zarı, şarkım sanadır, sana!
 Beni ondan kurtaracak adam mutlu.
 Ama ben de mutluyum! Argos kralının yatağı
 Beni bekliyor ya.
 Yaşasın kızlık zarı Hymen, yaşasın evlilik tanrısı Hymenaios!
 Bu döktüğün yaşlar nedir ey annem, ne bu
 Yakınmalar babam için? O yok ki artık.
 Ey inilti, değerli memleketim için göğsünde sakladığın ne?
 Bana baksana! Kendi düğünüm için
 Meşaleler yakıyorum görkemle,
 Ve senin için ey düğün tanrısı Hümenaios
 Gün ıslıl ıslıl olsun diye;
 Senin için de ey Hekate¹⁵,
 Çünkü kızlar gerdeğe girerken böylesi yakışır.

Karşı Değiş

Savur ayağını mavi gökyüzüne, dans sırasına gir
 Bakhos'un şenlik çağrısıyla, bir zamanlar babam
 Mutluluğun doruğundayken nasıldıysa öyle!
 İşte düğün alayı, ey Foibos Apollon,
 Sen al götür onu, çelenklerimle sana
 Hizmet ettiğim tapınağa!
 Kutlu olsun kızlık zarı, düğün tanrısı Hymenaios kutlu olsun!
 Sen de dansa katıl anne! Savur ayağını
 Bir bu yana, bir o yana! Benim ayaklarım nasıl dönüyorsa
 Sen da adımlarını uydur, dans et, benim neşem için dans et!
 Evlilik bağının tanrısını kutlayın, gelin olan beni de,
 Şen şarkılar çınlasın
 Şenlik şarkıları!
 Siz pırıl pırıl giysili kızlar,
 Siz Frigyalı kızlar, dansınızla, şarkınızla
 Kaderin bana biçtiği kocayı kutlayın!

KORO BAŞI

Ey kraliçem, koru bu çılgını ki
Böyle savruk gidişle Yunan ordusunun içine düşmesin!

HEKABE

Ey Hefaistos, ölümlülerin gerdeğini aydınlatan sen
Buradakine tuttuğunsa soluk bir ışık
Çok uzak büyük umutlarımızdan. Ah çocuk, yazık bize!
Akhaların mızrakları altında düğün yapacağın
Aklımın köşesinden geçmezdi elbet.
Ver şu meşaleleri bana, yoksa bu çılgın dansınla
Gereği gibi tutamayacaksın onları. Kader
Aklını başından almış senin; nasılsa öylesin hep.
Def edin şu çıraları Troyalı Kadınlar ve onun
Bulduğu bu gelin şarkılarını, gözyaşlarıyla değiştirin!

KASANDRA

Zaferin parladığı başımı çelenklerle süsle anne;
Kral yatağım için bayram et; gönder beni!
İsteksizlik edersem zorla gönder! Eğer tanrı
Loksias¹⁶ gerçekten varsa yaşamda, pek muhteşem
Yunan kralı Agamemnon¹⁷, beni seçmekle, Helena'dan
Daha felaket getirici bir kadını seçmiş oluyor.
Ölümü benden olacak çünkü; kardeşlerimin ve babamın
İntikamı için evini başına yıkacağım onun.
Yeter, boynuma inecek baltanın şarkısı yeter.
Yalnız benim boynuma mı? Annesini öldürecek oğuldan
Söz etmiyorum! Atreus soyunun çöküşünü de benden
duymayın

Ama Yunanlılar, kentimizin kaderinden
Daha kötü bir kadere kürek çektiklerini görecekler!
Tanrı vurgunu da olsam, sözlerimde çılgınlıktan eser yoktur.
B i r

Aşk yüzünden b i r Helena'nın peşine düştüler
Binlerce insan öldü b i r kişi uğruna.
Ya o, bilge başkomutan, en utanç verici şey için

En değerli varlığını, evinin ışığını, öz kızını¹⁸ kurban etti;
 Kendi kardeşine sundu o kurbanı, zorla kaçırılmayıp
 Kendi isteğiyle gitmiş bir kadın için hem de.
 Sonunda Skamandros'un sahilini gördüklerinde
 Öldüler bir bir, kendi topraklarını savunmak için
 Değil üstelik, kendi ülkelerinin surları için de değil.
 Savaşı ateşleyenler, çocuklarının gözüne bakmadılar;
 Ölü bedenlerine eşlerinin eliyle bir kefen uzanmadı;
 Yatıyorlar yabancı toprakta. Yurtlarının başına gelen de aynı
 Yurtları da öldü, dul kalarak; her birinden uzakta, boşuna
 büyüdü

Oğulları, çünkü bedenleri kanlı toprağa bulanırken
 Kimse yok şimdi mezarlarının başında.
 Düşman bir ordunun kazandığı ödül bu işte!
 Daha kötüsünü söylemek istemiyorum ki
 Şarkım da kötü bir küfürnameye dönmesin!
 Yalnız bir şey var, Troyalılar, vatanları için öldüler
 Ve en güzel şan oldu bu onlara. Birine mızrak saplandıysa
 Ölüsünü dost kollar kendi evine taşıdı;
 Kutsal görev için uzanan eller sardı onu
 Ve atalarının toprağı örttü üstünü.
 Dahası, savaşta ölmeyen Frigyalı, evinde
 Karısıyla çocuklarıyla geçirdi günlerini,
 Akhaların hasret kaldığı bir zevkle. Ya kaderi
 Çok acı gibi görünen Hektor, gerçekte nasıl şimdi,
 İyi dinle! Evet, kimseye nasip olmayan bir şanla öldü,
 Ama Akhalar sayesinde oldu bu. Onlar yerlerinde kalsalar
 Böyle kahramanlaşıp mıydı Hektor?
 Zeus'un kızını¹⁹ aldı Paris, eğer almasaydı,
 Sarayda pinekliyor olacaktı eşinin koynunda.
 Savaştan kaçınmak bilge işi. Ama bir kez gelip
 Çattıysa savaş, kent için anlı şanlı ölüm hiç de
 Kötü bir çelenk değil; oysa soysuzca ölmek utanç verir.
 Demek ki anne, ülken için hiç yakınmayacaksın

Beni zorladıkları yatak için de; çünkü o yatak sayesinde
En nefret ettiklerimizi yerle bir edeceğim.

KORO BAŞI

Kendi acılarınla nasıl da eğleniyorsun; ama
Söylediğin şarkıya inanmak hiç de kolay değil.

TALTHYBİOS

Eğer Apollon senin aklını başından almış
Olmasaydı, bu söylediklerinle cezasız kalıp
Komutanlarımla ayrılamazdın buradan.
Sahi, o yüce ve bilge görünen kişiler, bizim gibi
Beş para etmezlerden daha iyi değiller demek ki,
Öyle ya, Atreus'un sevgili oğlu, tüm Yunanlıların başı
En büyük kral, kalkmış böyle bir kaçığın
Aşkına düşmüş. Şu fukara halimle ben bile
Yatağımı paylaşmazdım onunla, katiyen.
Sen Yunanlılara küfret dur bakalım, Frigyalıları da öv
istediğin kadar,
Aklın yok ki senin! Aldırmam! Yel esintisi der geçerim. Ama
Düş bakalım ardıma, başkomutanımın değerli mücevheri,
doğru gemiye!

(*Hekabe'ye*)

Sen de hazırlan, Leartes-oğlu seni çağırır çağırmaz gideceksin,
Onun, sadakati dillere destan karısı Penelope'ye²⁰ hizmetçi
olmak için!

KASANDRA

Ne sivri akıllıymış bu ulak? Hem kralların, hem de kentlerin
Yaltakçısı oldukları için nefret edilen bu yaratıklara niye ulak
denir ki?

Annem, Odysseus'un konağına gidecek²¹, öyle mi?
Apollon'un bildirdikleri ne oluyor peki – benim dilimle
Elbette - Hekabe burada ölecek demişti Apollon!
Odysseus'un başına gelecekleri, anlatmaya bile değmez!
Haber yok zavallının, öyle acılar bekliyor ki onu
Benim ve Frigyalıların çektiklerine imrenecek.

Ancak yıl yıl üstüne eklenip on yılı bulunca
 Kavuşacak yurduna – yapayalnız –, kavuşana kadar da,
 Kayalık boğaza çökmüş Kharybdis'in gazabından,
 Dağlarda çiğ et yiyen Tepegöz'den, insanları
 Domuza döndüren Liguria büyücüsü Kirke'den,
 Gececek, tuzlu taşkında gemisi batacak;
 Lotos tutkusunu, Helios'un kutsal sürüsünün
 Cesetlerden seslenişini, onların şarkısının dehşetini
 Yaşaması gerekecek. Yeter mi? Canlı canlı Hades'i
 Boylayacak, zor kurtulacak azgın dalgalardan,
 Sonra yurdunda çekecekleri de cabası.
 Sahi, ne diye Odysseus'a olacakları söylüyorum ki?

(*Talthybios'a*)

Yürü bakalım, nasıl olsa Hades'te buluşacağım benimkiyle.
 O zavallı, geceleyin gömülecek alçakça, gündüz değil,
 Danaosoğullarının o şimdilik anlı şanlı komutanı!
 Benim ölü çıplak bedenimi de atacaklar çukura
 Ve akan sularla yıkanacak onun mezarına yakın
 Yaban hayvanlarına yem olacağım, ben, Apollon'un rahibesi
 Onu saran en sevgili tanrının çelenkleri, tanrısal bezekler,
 Gidin siz de! Görkemle parıldadığım şenlikler yok artık.
 Atıyorum bu süsleri de! El değmemiş olarak sunuyorum
 kendimi

Hızlı esen rüzgâra, bilici tanrıma götürsün beni.

Neredeymiş efendini taşıyacak gemi, gidelim.

Gecikmeyin, aceleyle bekleyin, rüzgâr yelkenlerinizi şişirsin!
 Beni, öç tanrıçaları olan üç Erinys'den²² birini, al götür bu
 ülkeden.

Elveda anne, ağlama sakın! Ey sevgili toprağım, bu toprağın
 Koynunda yatan kardeşlerim, ey bana gün gösteren babam,
 Yakında selamlayacaksınız beni, zafer çelengiyle geliyorum
 size,

Bizi yok eden Atreusoğullarını yere serdiğimde.

(*Kassandra, Talthybios'la gider. Hekabe yere çöker*)

KORO BAŞI

İhtiyar Hekabe'nin bakıcıları, görmüyor musunuz
Kraliçeniz sessizce çökmüş yere?
El uzatmayacak mısınız? Onu böyle yerlerde mi bırakacaksınız
Reziller? Davranın, tutun kaldırın onu!

HEKABE

Bırakın, düştüğüm gibi kalayım kızlar! Kötü görünen,
İyidir bir bakıma. Bu yıkım, benim yıkımım
Ve daha da çekeceğim acılar, ibret olsun.
Ey tanrılar! Ah, ben de amma kötü yardımcılara sesleniyorum
Oysa bahtsızlığa uğrayanın tanrıya yalvarması
Övgüyle anılır değil mi?
Önce dünün güzelliğini anlatıp sevineyim ki,
Bugün çektiğim acı daha iyi anlaşılsın.
Kraliçeydim ben, bir kralla evliydim.
Çocuklar dünyaya getirdim, yalnız sayıca üstün değil
Frigya topraklarının en değerlileriydi onlar.
Hiçbir Troyalı, hiçbir Helen, hiçbir barbar^(d) kadın
Bu analığıyla benim kadar övünemezdi.
Ama buna karşın, onların Yunan mızraklarıyla
öldürüldüklerini gördüm.
Saçımı kazıttım oğullarımın yasıyla^(e)
Sonra babaları Priamos'un ölümüne ağladım, sırf
İşitmekle değil, gözlerimle gördüm
Evimin sunağında kurban edilişini
Troya'nın ele geçirildiği gün. Ve kendi ellerimle büyütüp
Başkalarıyla yüce birliktelikler için hazırladığım
Kızlarım. Kucağımdan koparılıp alındılar.
Hiç umut yok, ne onların gözleri beni,
Ne benim gözlerim onları görebilir artık. Ve işte
Acıların en acısı, felaketlerin doruğu: Beni, bu ihtiyarı,
Hellas'a değil de, kölelik boyunduruğuna sokuyorlar.
Son kalan ömrümün taşıyamayacağı bir yük
Vuracaklar sırtıma: Kapı bekçiliği yaptırıp

Anahtar tutturacaklar, bana, Hektor'un annesine,
 Ekmek de pişirtecekler belki. Kraliçe yatağı yerine
 Çıplak toprak, çürümüş sırtımı ezecek;
 Geldiğim yüce konuma hiç bakmaksızın,
 Parçalanmış bedenimde parça parça paçavralar.
 Ah bu korkunç kader! B i r aşk, b i r kadın²³ yüzünden
 Nedir bu çektiklerim, daha da çekeceğimden başka?
 Ey, bekâretini yitirmeden önce, Bakhos coşkusunu
 Tanrıyla paylaşmış Kasandra^(f), ne olacak bunun bedeli?
 Ey talihsiz Polyksena, nerelerdesin kim bilir?
 Kucağımda dünyaya gelmişlerin hiçbiri
 Ne oğlum, ne kızım koşabilir imdadıma!
 Beni yerden kaldıracaksınız da ne olacak? Umut nerede ki?
 Hayır, bırakın, Troya'da özenle bakılıp
 Bugün bir tutsağın olan ayağımın altında saman,
 Başımın altında bir taş, çöküp kalayım, orada ölene dek
 Gözyaşı dökeyim. En yüce doruğunda da olsa
 Artık kimseyi ölümünden önce yüceltmeyin!
(Hekabe birkaç adım atar ve yere yığılır kalır)

KORO

D e y i ş

İlion üstüne bir şarkı söyle
 Ey sanat tanrıçası, sitemli olsun!
 Yakınarak akan gözyaşlarıyla
 Söyle şarkını!
 Bırak yükselsin sesim
 Troya için, o dört ayaklı hayvanın beni
 Nasıl yok ettiğini ünleyeyim,
 Surun kapısına o atı²⁴ koymakla Akhalar nasıl
 Beni Argos mızraklarının tutsağı
 Yaptılar? Böğürtüsü göğü tutuyordu,
 Pırlıl pırlıl altın ve tıklım tıklım silahtı at.
 Görünce coşkuyla haykırdı halk

Troya surlarının yüce kayası üstünden:
 “Felaketler sona erdi artık;
 Haydin, alın kutsal yontuyu, dosdoğru
 Varalım İlion’un evladına, Zeus’un kızına!²⁵
 Hangi genç koşup gelmedi ki,
 Hangi yaşlı kalabilirdi ki evde?
 Şarkıların şenliği içinde kanıp gittiler
 Yıkım getiren bu yalana.

K a r ş ı D e y i ş

Frigyalıların hepsi akın akın
 Sur kapısına gittiler, Yunanlıların
 Dağdaki kızılçamlardan çattığı
 Gözboyayıcı Dardanos belasını
 Hiç evlenmemiş ölümsüz
 Tanrısal bakireye⁽⁸⁾ sunmak için.
 Kenevir halatlar bağlayıp çevirdiler onu
 Ve bir gemi gövdesini çeker gibi
 Çekip götürdüler kentin kayalıklarında
 Tanrıça Pallas Athena’nın
 Az sonra
 Bizim kanlarımızla sulanacak tapınağına.
 Derken bu sevinçle dökülen ter üstüne
 Gecenin karanlığı indi. Frigya usulü çalınan
 Lidya flütlerinin sesi çınladı;
 Dans adımlarının temposu
 Göklere vurdu ve kızların şarkıları
 Sevinçle dolup taşı, şenliğin renkli
 Parlaklığı, evlere ulaşp sönene dek
 Ve uykuya varana dek gecenin sessizliğinde.

S o n D e y i Ő

Tam dağdan doğru tapınak önünde
 Zeus kızı bakire Pallas Athena'yı
 Danslarla ve űarkılarla
 Kutluyordum ki, surlardan
 Kente yayılan çığlıklar yükseldi; ölüm
 Çığlığıydı bunlar, kan ve ölüm. Çocuklar
 Yumuk elleriyle, annelerinin
 Eteklerine sarılıyordu.
 Sonra savaű, gizlendiđi karanlıđın
 İçinden çıkıp geldi; Aynen Pallas Athena'nın
 İstediği gibi başladı hemen,
 Aman dileyenlerin kılıçtan geçirilmesi;
 Ama dingin odalarda da
 Kahraman dolu kentin başları bir bir
 Düűtü, Hellas kıvanırken biz
 Frigyalılar, acı feryatlara boğulduk.

*(Yunanlı savaűçıların çektiđi bir araba, Andromakhe ile
 küçük Astyanaks'ı getirir.*

*Çeűitli ganimetler yanında Hektor'un görkemli kalkanı
 da vardır)*

K O R O B A ű I

Bak Hekabe, bir düşman arabası
 Andromakhe'yi getiriyor, kucağında
 Sevgili Astyanaks, yüce Hektor'dan olan
 Oğlu, nasıl da yapışmış annesinin göğsüne!
 Nereye götürüyor bu araba seni böyle, ey kadın,
 Yanında Hektor'un eski silahları
 Ve Frigyalılardan mızrak zoruyla gaspedilmiş
 Daha nice ganimetlerle ey talihsiz, nereye?
 Akhilleus'un oğlu, Fthia tapınağını süslemek için mi
 Troya'dan koparıp alıyor bunları?

D e y i Ő

ANDROMAKHE

Bak vahşi Yunanlılar beni nasıl zorla kaçırmıyorlar!

HEKABE

Vahşiler, ya!

ANDROMAKHE

Şarkın, iniltilerle yüklü.

HEKABE

Korkunç kader!

ANDROMAKHE

Felaket getirdi!

HEKABE

Ah Zeus!

ANDROMAKHE

Benim acım oldu!

HEKABE

Çocuklarım, ah!

ANDROMAKHE

Eskidendi o!

K a r Ő ı D e y i Ő

HEKABE

Troya gitti, mutluluk da gitti!

ANDROMAKHE

Dehşet bu!

HEKABE

Ya benim doğurduğum soylular!

ANDROMAKHE

Dayanılır gibi değil!

HEKABE

Ne büyük işkence bu çektiğim!

ANDROMAKHE

Benim çektiğim de öyle!

HEKABE

Bu ne haksızlıktır –

ANDROMAKHE

Kentimize yapılan?(26)

HEKABE

Duman ve küllerden ibaret şimdi!

D e y i ŝ

ANDROMAKHE

Hektor, sevgili kocam, gelsene!

HEKABE

Zavallı kız, ne diye çağırıyorsun ki

Hades'teki cansız oğlumu?

ANDROMAKHE

Gel, eşini kurtar!

K a r ŝ ı D e y i ŝ

HEKABE

Ve sen, Yunanlıları utanca boğan,

ANDROMAKHE

Büyüğüm efendim Priamos'un

Soylular soylusu başı,

HEKABE

Bırak Hades'te son bulayım!

D e y i ŝ

ANDROMAKHE

Ne büyüktü özlemlerimiz!

HEKABE

Taşıdığımız yük de koskoca!

ANDROMAKHE

Kent yok oldu gitti.

HEKABE

Acılar nasıl üst üste katlandı?

ANDROMAKHE

Tanrıların gazabı dinmedi, kirli yatağıyla Troya'nın
Surlarını mahveden oğlun, Hades'i boyladığı halde!
Kanıyor Pallas Athena'nın ayaklarına atılmış
Ölüler, akbabalar dolanıyor üstlerinde,
Troyan'ın boynuyrsa köleliğe eğiş.

K a r ş ı D e y i ş

HEKABE

Ey işkencehaneye dönen yurdum,

ANDROMAKHE

Nasıl ağlamalı senin için, ayrılırken!

HEKABE

Yaşanan acıları düşün hep,

ANDROMAKHE

Ve ışığı ilk benim gördüğüm evimi!

HEKABE

Yurtsuzum artık çocuklarım, çocuklarsızım hatta, ben
anneniz.

Feryat dolu, ah, kim ölçebilir bu yası?

Atalarımın kentinden art arda gözyaşı sızıyor,

Yalnız ölüm unuttur acıyı,

Gözünde yaş yoktur ölümün.

KORO BAŞI

Gözyaşı tesellidir acıya, yakınmak tesellidir.

Tesellidir yas için ağıt yakmak.

ANDROMAKHE

Ey birbiri ardına herkesten çok Yunanlıyı mızrağıyla deviren

Kahramanın, Hektor'un annesi, şu manzaraya bir bak.

HEKABE

Görüyorum tanrıların yaptığını.

Hiçlikten çıkıp yüceliyor o n l a r;

Yücelerde kilerse, yerlerde süründürülüyor.

ANDROMAKHE

Oğlumla ben de talanın bir parçasıyız! En yüce
Soylular kölelik boyunduruğunda! Kader nasıl altüst ediyor!

HEKABE

Ah, felaketin testisinde acı bitmiyor! Az önce de
Kassandra'mı zorla aldılar²⁷ elimden. Gitti gider.

ANDROMAKHE

Kara yazgı!

Demek bir başka Aias, bir ikincisi de
Kızının önüne dikildi. Ama sonuncusu değil o.

HEKABE

Acımı ölçmeğe sayılar yetmez;
Darbeler birbiriyle yarışıyor sanki.

ANDROMAKHE

Akhilleus'un mezarı başında öldürdüler
Kızın Polyksena'yı²⁸, bir cansız bedene kurban ettiler.

HEKABE

Dur hele! – Talhybios'un gevelediği buymuş meğer.
Pek anlaşılmıyordu, şimdi fazlaca anlaşıldı!

ANDROMAKHE

Gözlerimin önünde oldu. Arabadan inip örttüm
Bedenini ve göğsümü parçalayarak yasını tuttum.

HEKABE

Yazık değil mi sana, vahşice kurban edilen yavrum,
Hem yazık sana ki, öyle rezilce öldürmüşler seni.

ANDROMAKHE

Ama Poliksene, öldüğü için yine de,
Benim gibi bir diriden daha mutlu sayılmalı.

HEKABE

Hayır kızcağızım, hayır. Ölümle yaşam asla bir tutulamaz.
Ölümde hiçbir şey kalmaz, oysa yaşamda bir umut vardır hep

ANDROMAKHE

Bak anne, açık sözlülük değil bu;
Dinlersen, söyleyeceklerim sana teselli gibi gelecek,

Ölen, bence hiç doğmamış olana eştir,
 Ve ölüm, ezilerek yaşamaktan iyidir elbet.
 Acı duyamaz olanın çekeceği bir şey yok;
 Oysa doruklardan uçuruma yuvarlanan,
 Yitirdiği mutluluğu arar çılgıncasına.
 Kızın, hiç dünyaya gelmemiş gibi gitti
 Ve başına gelenden habersiz; bense,
 Saygınlığa önem verirdim ve görkeme
 Ermiştim, bu yüzden, elimden gidene daha bir hayıflanırım.
 Kadınlar için akıl ne diyorsa, onu hep
 Hektor'un çatısı altında yapardım, gayretle.
 Çünkü - adı kötüye de iyiye de çıkmış olsa – öncelikle
 Eğer bir kadın evinde kalmazsa, belalı dedikoduyu
 Üstüne çeker, ben böylesi tantanalardan
 Kesin uzak durdum, hep evimde oldum.
 Huzurluydum odalarda ve kadınların
 Gevezeliğine hiç açmadım kulağımı; yalnızca
 Doğuştan dürüst yüreğimin hocalığı yeter bana.
 Dilimi tutup iyilik dolu bakışlarımı
 Sundum kocama; nerede direnip, nerede
 Boyun eğmem gerektiğini bilirdim.
 Yunan ordugâhına kadar gitmiş benim bu ünüm,
 Gitmez olsaydı, bela oldu başıma.
 Yakalandığım anda Akhilleus'un oğlu²⁹
 Koynuna almak için seçmiş bile beni.
 Bizi yok edenlerin kölesiyim yani!
 Hektor'un değerli yüzünü zihnimden çıkarıp atsam
 Ve şimdiki efendime versem kendimi,
 Ölene ihanet olur bu; ona sadık kalsam
 Bu kez beni ezenin öfkesi çöker üstüme.
 Bir kadının erkek yatağından tiksintisi
 Tek bir gecede dönüverirmiş derler ya,
 Yitirdiğini unutup da yeni yatakta başkasına
 Gönül veren kadının, yüzüne tükürürüm ben.

Bir at bile ahırdaki yakınlarından ayrılıp
 Götürüldüğünde, koşumu kabullenmez gönüllüce;
 O ki bir hayvan üstelik, dili yok, aklı kıt
 Başka yeteneklerden de yoksun. Her istediğim
 Vardı sende ey sevgili: Anlayış, soyluluk, erinç
 Ve sen Hektor'dun, erkek olarak en iyi ve büyük!
 El değmemiş olarak almıştın baba evimden beni
 İlk kez bakire yatağında girmiştik gerdeğe.
 Şimdi ölüm seni aldı; ve beni bir gemi götürecektir
 Hellas'a, savaş esiriyim, kölelik boyunduruğu geçecek
 boynuma.

Söyle şimdi Hekabe, Polyksena için ağıt yakıyorsun,
 Onun çektiği, benim çekeceklerimden daha mı fazla?
 Kimseyi umutsuz bırakmayan umut, bende yok artık.
 Kendini kandırmak hoş gelir elbet; ama benim yüreğim
 Kanmaz, bilir artık asla iyi bir şey beklenmeyeceğini.

KORO BAŞI

Senin felaketin, benim de felaketim, sen
 Benimkinden yakınırken, kendi acınla dolduruyorsun içimi.

HEKABE

Hiç gemiye binmişliğim yok, resimlerde görmüşüm,
 Ondan bundan duymuşum, az bir fırtınayı aşmak için bile
 Gemiciler nasıl bir kurtuluş mücadelesi veriyorlar.
 Bir dümene sarılıyor, biri yelkene, öteki
 Su boşaltmada. Ama deniz kudurursa eğer
 Olmadık bir şiddetle, o zaman çaresiz kalıyorlar.
 Azgın dalgalara bırakıyorlar kendilerini.
 Ben şimdi öyleyim işte, bu kadar olandan sonra,
 Söylenecek söz bitti, susarak bırakıyorum kendimi
 Tanrıların yıkmağa kararlı bela fırtınasına.
 Ama sen, değerli çocuk, Hektor'un yazgısını
 Düşünüp durma, göz yaşların onu geri getirmez ki.
 Bugün efendin olacağa saygı göster, sendeki
 Aşk çekiciliğini sun ona, varsın mutlu olsun!

Bunu yapmakla sende hakkı olanları da sevindirirsin;
 Oğlunu, torunumu, Hektor'un oğlunu yetiştirirsin,
 Troya'ya daha büyük hizmettir bu. Ola ki,
 Onun oğulları da, bir o kadar güzel kurarlar
 İlion'u yeniden, kentlerin kenti Troya olur yine!

(*Talthybios girer*)

Ama şimdi başkası alacak sözü. Akhaların
 Ulağını görüyorum. Ne isteyecek ki bu kez?
 Verilen yeni kararları mı iletecek acaba?

TALTHYBIOS

Bu çocuğu istiyorlar - nasıl söylesem..

ANDROMAKHE

Bambaşka bir efendiye mi verilecek yoksa?

TALTHYBIOS

Yunanlılardan hiçbirinin yanına verilmeyecek.

ANDROMAKHE

Halkının son kişisi olarak burada mı kalacak?

TALTHYBIOS

Kötü bir haberi, seni üzmeden nasıl söylemeli?

ANDROMAKHE

Bana acıman ne iyi, keşke haberin de iyi olsa.

TALTHYBIOS

Öldürecekler onu – şimdi öğrendin işte korkunç haberi.

ANDROMAKHE

Sus! Sus! –Bu ne işkencedir, yeni birleşmenin üstüne bir de!

TALTHYBIOS

Savaş kurulunda bir konuşma yaptı Odysseus³⁰, Yunanlılar
 coştı!

ANDROMAKHE

Bu kadarı fazla, fazla, fazla!

TALTHYBIOS

"En büyük babanın oğlu, yaşamamalı!", böyle dedi; -

ANDROMAKHE

Tanrı da onun soyunu yaşatmasın!

TALTHYBİOS

Bunun için çocuğun, Troya surlarından aşağı atılması gerek,
dedi.

Bırak atsinlar çocuğu! Bu daha bilgece olur. Sarılma öyle
Çocuğa, acıya soylular gibi katlan!
Zayıfsın, gücüne güvenme, hiç desteğin
Yok işte. Çevrene bir baksana! Kentin harap,
Kocan da yok artık. Boyunduruğa yazgılısın.
Hepimiz sana karşı, sen tek bir kadın.
Bu yüzden, direnmeye kalkma derim,
Öfkene kapılıp da daha çok düşman kazanma
Hele Yunan ordusuna lanet yağdırmağa kalkma sakın.
Çünkü orduyu kızdıracak bir şey yaparsan
Oğluna hiç acımaz, mezarsız bırakırlar.
Ama kaçınılmaz sonuca boyun eğersen
Çocukcağızı törensiz bırakmazsın
Akhalar da seni daha dostça karşılar.

ANDROMAKHE

Ah tatlı çocuk, öyle çok sevdiğim yavrum benim, düşman
Boğuyor seni. Ve ben, zavallı annen, öksüz kalmışım.
Babanın pek çok başka insanı kurtaran soyluluğu
Seni kurtarmağa yetmedi; kader onun cesur
Yürekliliğini bırakmadı ki seni mutlu etsin.
Ah aşk evliliği ve felaket evliliği, sizlerle girdim ben
Hektor'un evine ve bu oğlu dünyaya getirdim, ama
Akhalar onu öldürsün diye değil elbet.
Asya'nın bereketli topraklarının kralı olacaktı.
Ağlıyor musun çocuğum? Başına geleceği mi sezdin? Niye
Kasıyor, elbiseme sarılıyor ellerin, kanatsız
Kuş gibi benim kanadımın altına sığınıyorsun böyle?
Hektor yok ki ünlü mızrağını çekip mezarından çıksın
Ve kurtarsın seni; kimse yok babanın soyundan,
Frigya'nın gücü yok artık.
Yücelerden baş aşağı korkunç boşluğa atılacaksın

Ve soluğun kesildiğinde ağlayanın olmayacak.
 Ah, ne mutluluktan seni kundaklamak,
 Ah, teninin bu güzel kokusu! Bu göğüsler
 Boşuna emzirmiş seni, kundağının içinde;
 Kendimi boşuna parçalamışım kaygılarla.
 Haydi öp anneciğini son bir kez,
 Seni hayata getirene bir kez daha sarıl sıkı sıkı,
 At kolunu bonuma, dudak dudağa gelelim!
 Barbarca zulümler bulup çıkaran siz Yunanlılar,
 Ne diye öldürüyorsunuz bu suçsuz çocuğu?
 Ah, Helena! Tyndareos kızı! Zeus'un kızı filan değilsin sen—
 Ama seni yapan pek çok baba var bence, sayayım sana:
 Başta intikam duygusu, sonra nefret ve cinayet
 Ve ölüm, daha da dünyada kötü ne varsa, hepsi senin baban!
 Senin en büyük tanrıdan olduğunu inkâr ediyorum işte,
 Hem Yunanlılara, hem barbarlara uğursuzluk getiren sen —,
 Gebermeni istiyorum! Gözünün parıltısıyla rezilce
 Çöle çevirdin Frigyanın ünlü zengin toprağını.
 Alın peki, alın onu bakalım! Atın surlardan, zevk
 Veriyorsa size bu, sonra da onun etiyle doyurun karnınızı!
 Tanrılar sayesinde batıyoruz biz, bu çocuğu ölümden
 Koruyacak gücümüz yok. Benim bedenimi de
 Gömün geminize, zavallı bir suret olarak fırlatın! Çocuğumu
 Elimden alanlarla düğün pek güzel olacak doğrusu.

KORO BAŞI

Sefil Troya, bir tek kadın ve b i r rezil
 Evlilik yüzünden, binlerini yitirdin.

(*Andromakhe'nin oturduğu araba uzaklaşır*)

TALTHYBİOS

Bak bebecik, teselli bulmaz annenin
 Kollarını unut bakalım.
 Atalarının surlarındaki kuleye çıkıyor yolun,
 Buyruk yerini bulacak orada, kesilecek soluğun.
 Anlasanıza! - Böyle bir emri duyurmak

Ne biçim habercilikse? Acımasız, pervasız
 Bir adam gerek bu iş için.
 Oysa bende onlardan hep biraz var.

(*Astyanaks götürülür; Talthybios, savaşçılarıyla birlikte çıkar*)

HEKABE

Ah çocuğum, aşağılanmış oğlumun oğlu,
 Haksızlık seni benden ve annenden koparıp aldı.
 Nasıl yaşarsınız biz artık? Ne yapsak ki senin için
 Biz zavallılar? Bir tek şey sunabiliriz sana,
 Başımızı vurup göğsümüzü parçalamak^(h).
 Tüm gücümüz bu. Yazık bu kente
 Ve sana da bin kez yazık! Neler çekmedik ki!
 Ve acılar denizinin dibini bulmamız için daha
 Ne eksikimiz kaldı acaba?

KORO

D e y i ş

Ey arı besleyicisi Salamis'in kralı Telamon³¹
 Yurt edinmişsin çevresi dalga dalga
 Kutsal tepelere meyilli bu adayı, ki bir zamanlar Athena
 Pırl pırl ilk zeytin dalını⁽ⁱ⁾ getirmişti oraya
 Hani görkemli kent Atina'yı güzelleştirmek için gökten
 çelengi inen zeytinin:
 İşte daha o zaman Alkmene'nin oğlu ok atıcısı Herakles'le
 Sefere çıkmıştın sen, onu kışkırtıp
 İlion'u, evet o zamanın İlion'unu
 Bizim İlion'umuzu daha o zaman yıkmak için,

K a r ş ı D e y i ş

O da, atların hırsıyla kaynayan gençlik gücünü Hellas'tan
 Sefere çıkarmıştı. Güzel Simoeis'te indirdi
 Deniz aşan yelkenlerini ve gemileri

Sımsıkı bağlayıp halatlarla, yanından
 Hiç eksik etmediği oklarına el attı,
 Laomedon'un ölümü oldu attığı oklardan biri. Foibos
 Apollon'un
 İp gibi ördüğü surlar³², alevlerin erguvan soluğunda
 Yok oldu, çöle döndü Troya toprağı.
 İşte öldürücü mızrak gücü iki kez üst üste
 Böyle vurup harap etti Dardanos surlarını.

D e y i Ő

Ey Laomedon'un oğlu Ganymedes,³³
 Süslü adımlarla dolaşıp, altın kupalarda
 En büyüklerin kadehlerini dolduran şarabı
 Koşturuyorsun onlara – ey en güzel hizmetli –
 Tüm hizmetin boşuna, yazık,
 Çünkü seni yetiştiren ülke alevler içinde.
 Çılgınlık yükseliyor denizin
 Kıyılarından. Yavrularını yitirmiş
 Çığırşarak uçan kuşlar misali
 Kocasını çağırıyor bir kadın; öbürü, çocuklarını;
 Ve ihtiyar anneleri için haykırıyor berikiler.
 Bir zamanlar serin serin seni saran kumsallar,
 Güreş alanı ve koşu pisti, artık
 Yok. S e n i n s e³⁴, Zeus tacı altında yüzün
 Pek güzel, genç ve şen kalmış doğrusu,
 Üstelik pek de mutluluk dolusun,
 Öte yanda Bergama'nın toprakları
 Hellas'ın vurucu gücü altında ezilirken.

K a r Ő ı D e y i Ő

Aşk vardı, ah, aşk vardı bir zamanlar
 Dardanos sarayında ve ey aşk, sen
 Göktekileri kendine çekip, Troya'nın yazgısını
 Doruklara yüceltmıştin bir zamanlar, tanrılarla

Kan bağları kurmuştun hatta. Haydi Zeus için
 Kötü³⁵ konuşmayayım desem, ya
 Tan ağartısının tanrıçası³⁶,
 Uçuşan ak giysisiyle insanların tesellisi,
 Nasıl bu ülkenin felaketine seyirci kaldı, Bergama'nın
 Yıkılışını da seyretti öylece. Oysa Kocası,
 Yani çocuklarının babası, bu toprağın oğlu
 Değil miydi, hani yıldızlı atların çektiği
 Altın arabasıyla kaçırıp götürmüştü onu.
 Umutlar nasıl da yeşermişti o zaman! Ya şimdi,
 Tanrılar sevmez olmuş Troya'yı.

(Menelaos, adamlarıyla girer)

MENELAOS

Ooo, güneş, eski karım Helena'nın
 Yeniden elime düştüğü bu gün
 Ne güzel doğmuş parlıyor. Ne sıkıntılardan
 Geçip geldim buraya, ben Menelaos
 Ve benimle birlikte tüm Yunan ordusu.
 Kimilerinin sandığı gibi, karım için
 Çıkmadım bu sefere. Rezil bir konuk olarak gelip
 Evimden karımı çalan o adamla hesaplaşmak için çıktım.
 Tanrıların desteğiyle o adam cezasını buldu
 Ve elbet Helen'lerin gücüyle yok edilen ülkesi de!
 Şimdi o Lakonya'lı³⁷ kadını - bir zamanlar karım olmuş
 Olsa da onu karım diye anmam - işte o kadını
 Almağa geldim. Tutsakların çadırında
 Troyalı kadınlardan sayılıyor. Uzun çabalar sonu
 Ganimet olarak onu yakalayanlar, bana getirdiler
 Öldüreyim diye, ya da burada öldürmezsem
 Argos'a götürüyim diye. Helena'nın cezasını
 Burada, Troya'nın önünde vermek istemem,
 Deniz aşan yelkenlerle Hellas'a götürülecek,
 İlion önünde ölen değerlerimizin kefareti, orada
 Ölümüyle ödeyecek. Haydin, gidin çadıra,

Alın getirin onu, saçlarından sürüyerek getirin
O pis caniyi. Uygun bir rüzgâr çıkar çıkmaz
Doğru Yunanistan'a gönderelim!

HEKABE

Ah, Zeus, dünyayı taşıyıp tepesinde taç giyen sen,
Kim olursan ol, hikmetinden sual olmaz,
İster maddenin kanunu ol, ister insan ruhunun,
Sana sesleniyorum işte. Nasıl da sarıyorsun yumağını
sessizce

Ve hükmediyorsun dünyaya, kendi adaletinle.

MENELAOS

Tuhaf bir yakınma! Duaysa eğer, biraz değişik!

HEKABE

O kadını öldürmen, sana ödündür Menelaos!
Ama bakışlarından kaç; yoksa aşkına köle olursun.
Erkeklerin gözünü boyar o, kentleri yok eder,
Evleri yakar kavurur. Büyücülüğü müthiş.
Ben bilirim bunu sen de bilirsin, başından geçen herkes bilir.

*(Nöbetçiler Helena'yı getirir. Özenle ve özellikle görkem-
lice giyinmiştir Helena)*

HELENA

Bu korkutucu bir başlangıç, Menelaos!
Hizmetkârların, nasıl zalimce tuttular beni!
Çadırdan nasıl da zorbaca çıkarıp sürüklediler!
Benden nefret ediyorsun, pek kuşkum yok,
Ama yine de sorayım: Benim için ne karara vardı Yunanlılar,
Senin kararın ne? Nasıl olacak hayatımın sonu?

MENELAOS

Yanlış soruyorsun; suçu bana karşı işlediğin için
Tüm ordu bana bıraktı senin ölüm kararını!

HELENA

Kendimi savunmak için, söz hakkım var mı,
Öleceksem bile, bu ölümün haklı olmadığını söylemek,
hakkım?

MENELAOS

Hüküm vermek için geldim buraya, söz dalaşı için değil!

HEKABE

Söz hakkı ver Menelaos! Bundan mahrum olarak ölmesin.

Ve lütfet, onu ben yanıtlayayım Menelaos!

Troya'nın başına gelenleri bilmezsin.

Ben birkaç sözle bir toparlayayım, bu onu öldürür zaten

Senin hükmüne de asla karşı çıkmaz.

MENELAOS

Boşa zaman kaybı. Ama madem istiyor, konuşsun bakalım.

Ayrıca, bilsin ki sırf senin yakınman adına bu,

Yoksa onun gerekçeleri nedeniye değil.

HELENA

Söyleyeceklerim, iyi de olsa, kötü de olsa, sen

Beni düşman bildiğin için, gözünde hiçbir değerim

Yok belki. Ayrıca, bana niçin karşı olduğunu

Seziyorum; ama yine de bilgine sunuyorum işte,

Ve seninkini sana, benimkini bana, ayırıyorum.

Oğlu Paris'i doğurmakla bu kadın, acının başlangıcını

Dünyaya getirmiş oldu. Sonra da ihtiyar babası,

Düşünde³⁸ bela getireceğini gördüğü halde bebeyi

Korumakla, hem Troya'yı, hem beni mahvetti.

Şimdi de daha sonra olanları dinle de öğren!

Üç tanrıça ona görünüp, güzellik yarışında hakemliğini

İstediler. Pallas Athena, Frigya'nın gücüyle Aleksandros'a⁽ⁱ⁾

Hellas toprağını çöle çevirtme sözü verdi;

Hera, ödülü kendisine verirse onu

Avrupa'nın sınır ülkesiyle Asya'nın

Ortak kralı yapacağını bildirdi. Kıbrıslı Afrodite ise,

Benim güzelliğimin hayranı olarak, eğer Paris kendisini

Ötekilerden daha güzel bulursa, beni ona vereceğini söyledi.

Ne oldu peki? Yarışı Afrodite kazandı ve Paris beni alınca da

Siz Yunanlıların kazancı bakın ne oldu: Düşman kuvveti

saldırıp

Boynunuzu eğmedi, yenilmiş olmadığınız için, kölelik
boyunduruğundan

Kurtuldunuz. Oysa sırf Hellas çiçeklendi diye ben
Güzelliğimin kurbanı oluyorum, başıma çelenkler konması
Gerekirken bir de üstelik lanetleniyorum.

En önemli olayı atladığımı düşünüyorsun besbelli:

Hani, evden gizlice kaçtım ya!

Bir şeytandı gelen, bu ihtiyar kadının oğlu, ama
Yanında ona destek veren tanrıça hiç de zayıf değildi,
Adına ister Aleksandros de, ister Paris, onu bırakıp geride,
Sen, korkakların en korkağı sen,
Sparta'dan Girit'e yelken açtın.

Bu kadarı yeter!

Şimdi bir de sana değil kendime soruyorum: Bana
Ne oldu da kendimden kaçıp yabancıнын ardına düştüm,
Memleketimi, değerli her şeyimi feda ettim?

Kendini, tüm öteki tanrılara hükmeden ama
Yine de bir tanrıçanın buyruğunda olan Zeus'un da
Üstüne koy ve o tanrıçayı yargıla. Ama beni bağışla!
Haa, bir sağlam bahanen daha var diye düşünüyorsun
Herhalde: Aleksandros ölüm halinde giderken ve
Tanrıların etkisiyle olan evlilik çözülmüşken, ben de
Evimi terk edip Yunan filosuna teslim olmalıydım.

Ama ben bu çabayı gösterdim. Sur gerdanlığını

Gözetleyen kule bekçileri tanıktır, kaç kez

Dışarı sarkıttığım iple gizlice kendimi boşluğa bırakıp
Yere inmeğe çalışırken buldular beni.

Kaldı ki, Frigyalılar istemediği halde

Yeni koca Deifobos³⁹ da beni zorla alıyordu.

Hangi gerekçeyle öleceğim bu durumda efendim?

Biri beni zorla gaspetmişken, bense yurdumun mutluluğu
Uğruna, zafer naralarını değil, acı köleliği tatmışken,
Nerede adalet? Ama sen, tanrılardan da
Fazla olmak istiyorsun, çılgınca bir hırs bu.

KORO BAŞI

Çocuklarını savun, ey kraliçem, savun ülkeni!
Onun büyü gücüne karşı topla kendini, çünkü
O suçlu çok iyi konuşur. Off, ne felaket bu?

HEKABE

Önce tanrıçalardan yana çıkacağım ve ona
Söylediklerinin aptalca olduğunu göstereceğim.
Ne Hera'nın, ne de Pallas Athena'nın, bu kızın dediği
Gibi, öylesine akıl almaz biçimde, Argos'u barbarlara⁴⁰
Teslim edeceğine ve Atina'yı, Frigyalıların boyunduruğuna
Sokmağa kalkacaklarına, inanmam mümkün değil!
Bir oyundu yaptıkları besbelli, İda dağına, görkemlerinin
Keyfini sürmek için gelmişlerdi. Bir tanrıça olan Hera,
Ne diye güzelliğine verilecek ödülün peşine düşsün ki?
Zeus'tan daha iyi koca mı bulacak yani? Ya erkekle yatmaktan
Tiksindiği için hep bakire kalmayı babası Zeus'tan dilemiş
olan

Pallas Athena mı bir tanrı evliliğiyle ilgilenecek? Kendi
suçunu örtmek
İçin tanrıçaları aptal yerine koyma! Akıllı kimseyi
kandıramazsın.

Kıbrıs'lı Afrodite, oğlumla birlikte Menelaos'un
Evine gelmiş, ha, güldürme insanı.
Rahatça gökte durup, seni, isterse
Tüm Amyklai⁴¹ ile birlikte getiremez miydi İlion'a?
Oğlumun bulunmaz bir güzelliği vardı. Yüreğin
Onu görür görmez, kendisi Kıbrıslı oldu, çünkü
İnsan, kör şehveti Afrodite'ye bağlamayı pek sever;
Hatta Afrodite'ye efsun tanrıçası da derler ya.
Sen oğlumu altın parıltılarıyla barbar giysisi
İçinde gördün ve nutkun tutuldu.
Argos'ta hayat fakirdi çünkü;
Bu yüzden, Sparta'dan kurtulup, bollukla
Coşmuş Frigya kentinde, har vurup harman

Savuracağını umdun. Menelaos'un evinin hali
 Sendeki bu zenginlik tutkusunu karşılamazdı tabii ki.
 Oğlum seni zorla kaçırmış, öyle diyorsun.
 Bir korku çılgılığı atsan Spartalı nöbetçiler
 Duymaz mıydı? Hem Kastor^(k) ile kardeşinin gücü henüz
 Evdeydi, kardeşler henüz yıldızlara çekilmiş değillerdi.
 Derken Troya'ya geldin, Yunanlılar da peşinden.
 Savaş oldu, pek çok insan mızrak darbeleriyle öldü.
 Haberler Menelaos'un daha güçlü olduğunu
 Bildirdiğinde, aşkta onun büyük rakibi olan oğlumu
 İnciterek Menelaos'tan yana tavır alıyordun.
 Şans Troya'ya güldüğünde ise, onu hemen unutturdun.
 Başarı kimdeyse sen de oradaydın; salt onun peşinden
 Giderdin, soylu erkek tavrı hiç merakın değildi.
 Bir de diyorsun ki, istemeden kalmışsın da, gizlice
 Halatla kendini sur dışına bırakmağa çalışmışsın.
 Hiç seni, boynuna ip geçirmek isterken veya
 En azından bir bıçağı bilerken gören olmuş mu?
 Kocasına sadık cesur bir kadından bu beklenirdi.
 Tersine, hep ben seni uyarıp derdim ki:
 "Git kızım sen, benim oğullarım başkalarıyla
 Evlenir nasıl olsa, ben seni hiç belli etmeden
 Geçirip Akhalar'ın filosuna ulaştırırım. Bizimkilerle
 Yunanlıların çatışmasına bir son ver!" Ama bu uyarı
 Senin canını sıkardı. Çünkü Aleksandros'un salonlarında
 Safa sürüyordun, önünde barbarların diz çökmesi hoşuna
 Gidiyordu ve büyüklük sarhoş etmişti seni. Bugün bile
 Gösterişli giyinip gelmişsin, kocanın baktığı gökyüzüne
 Gururla bakıyorsun sen de. Böyle yüze ancak tükürülür!
 Aşağılanmış olarak ve paramparça giysiler içinde,
 Korkudan titreyerek, saçlarını İskit usulü kazıtıp
 Çıkmalıydın ortaya, geçmişteki tüm suçlarına
 Yönelik küstahlığın, alçak gönüllülüğünden
 Daha az olsaydı hiç değilse.

Evet Menelaos, lafın nereye gittiğini biliyorsun artık.
Hellas'ın şerefi için bu eski karını öldür,
Gereği gibi! Böylece başka kadınlara da ibret olur,
Bilirler ki, efendilerine ihanet eden, ölür!

KORO BAŞI

Atalarına ve konağına layık ol Menelaos; karını
Cezalandır! Düşman önünde soylu davran, sonra
Yunanistan'da senin için, karı gibi davrandı, demesinler.

MENELAOS

Sen de benim gibi düşünüyorsun: evimi, kendisi isteyerek
Değişti yabancının yatağıyla. Kıbrıslı Afrodite,
Sözlerinin içinde boş gevezelikten ibaretti. – Git,
Taşlanarak⁽¹⁾ öldürüleceksin! Akhalar'a verdiğin
Onca eziyeti, çekeceğin kısa eziyetle öde;
Ve ölerек öğren ki, utanç alt edemez beni!

HELENA

Ayaklarına kapanıyorum işte. Tanrıları suçla,
Beni değil! Öldürmekten vazgeç, beni bağışla!

HEKABE

Onun öldürdüğü yakınlarını aldatma!
Onlar ve çocukları adına dileğim bu.

MENELAOS

Sus, ihtiyar, sus! Onunla hesabım kapandı.
Hizmetkârlarıma emir verdim, onu dosdoğru
Memlekete dönen geminin güvertesine götürecekler.

(Helena götürülür)

HEKABE

Senin yattığın yerde yatmasın sakın!

MENELAOS

Niye, öncesinden daha mı ağır çeker?

HEKABE

Sonsuzca sevmeyenin sevgisi hakiki değildir.

MENELAOS

Sevgilinin değişmesine bağlı bu. Ama

Merak etme, istediğın olacak; benimle aynı
 Tekneye ayak basmayacak. Öğüdün boşuna değil.
 Argos'ta, hak ettiğı sert kayaya çarpacak; kendi cinsi için
 Göreneğın ibreti olacak ölümü. İzi ağır olur elbet; ama
 Onun çöküşü, aptallık edecek başkalarının içine korku
 Salmalı, onun gibi olanların rezilliğı aynı akıbete uğramalı.
 (*Menelaos ve maiyeti çıkar*)

KORO

D e y i ş

Hepsini Akhalar'a verdin ey Zeus,
 İlion'un tapınaklarını, bereketli
 Kurban kokularını, her şeyi;
 Kutsal yemeğın alevlerini de,
 Göklere yükselen tütsü dumanlarını,
 Ve Bergamos kalesini⁴² de Zeus,
 Karların ancak hışımla saldıran suyla çözüldüğü,
 Güneşın ilk ışıklarının, tanrıların oturduğı
 Yüce dorukları yalayıp aydınlattığı İda'nın
 Her dem yeşil vadilerini verdin onlara.

K a r ş ı D e y i ş

Sana sunulan kurbanlara n'oldu,
 Nerede dans edenlerin neşeli
 Haykırışları, geceler boyu süren
 Ayınler nerede, ahşap ve altın resimler,
 Frigyalıların kutladığı o dillere destan
 Oniki ay şenliğı⁴³ nerede kaldı?
 Korkuyorum, korkuyorum, ey
 Gökteki bulutlara taht kurmuş efendi,
 Düşünüyor musun acaba beni,
 Alevlerin ateş topuna çevirdiğı
 Yitip giden kentimi düşünüyor musun?

D e y i Ő

Ah sevgili kocam, ölüp gittin
 Mezarsız, sunusuz, dolaşıp durursun!
 Oysa beni yelkenliler alıp uçuracak
 Deniz suyunun üstünden karşılar
 Tepegöz'lerin taş duvarlarının göklere
 Merdiven dayadığı at yatağı Argos'a.
 Çocuklar yığılmış kapıya
 Ağlıyorlar, soluk soluğa!
 Ve haykırıyorlar, haykırıyorlar:
 "Anne, anne, Yunanlılar koparıyor seni benden;
 Bakışın uzakta, ben sensizim.
 Şimdi kürekler suyu yardıkça
 Salamis'in kutsal kumsalına
 Götürüyor beni bir kara gemi;
 Ya da Pelops'un mekânına varan kapıya doğru,
 Keçi yolunun iki kez kıstağı tırmandığı
 Boyunduruğa⁴⁴ mı vurulacağım yoksa?"

K a r Ő ı D e y i Ő

Ey kutsal kıvılcım, ey akkor halinde
 Çarpan ateş, ikiniz birden
 Hızla yağın aşağıya da ortadan ikiye bölün Menelaos'un
 Gemisini, çünkü o gemi, göz yaşları içinde beni
 Memleketim İlion'dan sürükleyip
 Hellas'ta angaryaya götürmekte,
 Bu arada o Zeus bebeği,
 Genç kız neşesiyle
 Altın aynasına bakıyor zahir.
 O efendi de kavuşmasın ata ocağına
 Lakonya toprağını göremesin,
 Pitana⁴⁵ kentine varamasın, yüz süremesin
 Tunç kapılı⁴⁶ tapınağın tanrıçasına,
 Değil mi ki Hellas'ın da başına

Bela olmuş, Simoeis kıyılarını
 Acıya boğmuş o rezil karısını
 Yine de yanına aldı.
 Yazıklar olsun, yazıklar!
 Nasıl da acı üstüne acı ekleniyor bu ülke için!
 Bakın, bakın hele ey içi kararmış
 Troya kadınları, Yunanlılar, adi taş parçası gibi
 Kulelerden aşağı fırlattıkları Astyanaks'ı,
 Ölü olarak bize getiriyorlar!

*(Talthybios, savaşçılarıyla birlikte girer. Astyanaks'ın
 ölüsünü ve Hektor'un kalkanını getirmişlerdir)*

TALTHYBİOS

Kürekçileriyle tek bir gemi kaldı
 Akhilleus'un oğluna düşen ganimeti,
 Hekabe'yi, sarp Fthias yamacına götürmek için.
 Oğul Neoptolemos, Peleus'tan bir kötü haber
 Aldığı için gitti: Pelias-oğlu Akastos,
 Onu toprağından etmiş. Neoptolemeus,
 Hiç beklemedi ve olabildiğince çabuk, fırladı gitti
 Andromakhe'yi de birlikte götürdü. Hektor'un
 Mezarını selamlayarak ve memleketi için iç çekişlerle
 Bir ayrılığı vardı ki kadının, beni de göz yaşlarına
 Boğdu doğrusu. Surlardan atılarak ruhunu teslim etmiş
 Senin Hektor'unun çocuğu olan bu ölüye mezar yapılması
 İçin yalvardı prenze. Ardında hep çocuğun babasının
 Bulunduğu, Yunanlıları dehşete uğratan bu tunç
 Kaplamalı kalkanın Peleus'a gitmemesi için de yalvardı;
 Çocuğun annesi Andromakhe olarak yeni efendinin
 Mekânında o kalkanı görmenin acısına dayanamayacak
 Çünkü; Sedir ağacından ya da taştan bir tabut yerine
 Çocuğu bu kalkan içine yatırmanı istedi; senin
 Kollarına emanet edilmesiydi dileği, onu giydirip,
 Gücün neyse ona göre bir de çelenk koyasın diye;
 Yeni efendinin acelesi yüzünden oğlunun mezarını

Kendisinin yapma şansı kalmıyordu yazık ki.
 Sen ölü çocuğa gereken hizmeti yaptıktan, biz de
 Üstünü toprakla örttükten sonra hemen hareket
 Ediyoruz. Yapacaklarını çok çabuk bitir! Seni
 Bir yükten ben kurtardım bile. Skamandros'un
 Azgın suyunu geçerken ölünün bedenini bir güzel
 Yıkadım, yaralarını tertemiz yaptım. Şimdi biz
 Mezar için toprağı kazmak üzere gidiyoruz;
 Böylece senin işinle benim işim beraber bitsin
 Küreğe sarılma zamanı da kısalmış olsun.

(Talthybios ile bazı adamları giderler)

HEKABE

Hektor'un güzelim işlenmiş kalkanını şuraya koyun
 Göze hoş görünen bir manzara değil şimdi, korkunç.
 Ah, mızrak gücünüzle ünlenmiş siz Akhalar, bilgelikten
 Hiç söz etmeyin! Bu görülmemiş, işitilmemiş cinayeti
 Niye işlediniz ki aksi halde? Yıktığınız Troya'nın, gün
 Gelip bu çocukla ayağa kalkmasından korktuğunuz
 İçin mi yoksa? Savaşın bizi yok etmiş olması Hektor nice şanlı
 Bir kavga verse de kendisiyle birlikte binlerin gitmiş olması,
 Önemsiz miydi yani? Kent düşmüşken, bizim kökümüz
 Kazınmaktayken, bu çocukcağız mı korkutuyor sizi?
 Sebepsiz yere korkan bir korku, en aşağılık korkudur!
 Ah sevgili çocuk, acı bir kader olarak seni buldu ölüm.
 Evlenmiş, tacınla tanrılarla eş olmuş, gençliğinin
 Gücüyle kent önünde şehit düşmüş olsaydın, mutluluğu
 Tatmış olurdun, eğer bütün bunlar mutluluksa elbet.
 Çocuk yüreğinle gördün, bildin herhalde; ama kendi
 Evinin efendisi olarak yaşayıp zevkini çıkarmış değilsin ki.
 Zavallı talihsiz, bir zamanlar bilici Apollon'un ördüğü
 Ata surları, annenin hep yumuşacık taradığı
 Saç buklelerini vahşice ayırdı başından. Şimdi
 Kırılmış bacaklarından sırtıyor ölüm, daha
 Ağırını söylemeyeyim diye. Ey, babanın ellerinin

Tatlı bir benzeri olan minik eller, bileklerden
 Sarkmış, öyle sallanıyorsunuz önümde. Ah, şirin ağız,
 Ne güzeldi çocukça övüngenliğin, yok oldu artık;
 Bir kezinde, yatağıma yaklaşıp bana yalan söylemiştin:
 “Annelerin annesi, saçımın buklelerini keseceğim,
 Arkadaşlarımla senin mezarına getireceğim, sana
 Öpücükler göndereceğim,” demiştin. Oysa sen beni
 Gömmedin; hayır, ben, bu vatansız, öksüz ihtiyar,
 Hazırlıyor senin zavallı minik bedeninin mezarını şimdi.
 Hep bağrıma basardım seni, sana bakardım, ne kadar
 Çok başını beklemişimdir sen uyurken! Boşuna! Mezar
 Taşına bir şair şöyle yazsa nasıl olur acaba:
 “Bu çocukcağızı bir zamanlar ondan korkan Akhalar
 Öldürdü”. Hellas için rezillik dolu bir yazıt olur.
 Babanın tüm mirasından mahrum da kalsan, mezarda
 Seni onun tunç kaplamalı kalkanı saracak çepeçevre.
 Ah, Hektor’un o görkemle savurduğu kollarını süsleyen
 Kalkan, koruduğun en soyluyu yitirdin.
 Askılarında ne güzel izleri yaşıyor kollarının;
 Kavga yorgunluğuyla sana dayandığında
 Kahramanın alnından akan ter
 Duruyor hâlâ biçimli kenarında.
 Ölü için bezekleri getirip koyun şuraya,
 Ne kaldıysa! Kader bize gerçekten bir şey
 Bırakmadı ki. Tüm hazineler senin olsa bile.
 Bir ölümlünün, durumu iyi diye kendini güvende
 Zannetmesi ne delilik! Kader, çılgınlar gibi yalpalıyor.
 Bir bu yana dans ediyor, sonra birden öbür yana;
 Mutluluğun övgüsü, kimseye sadık kalmıyor sonsuzca.

(Kadınlar ölüye bezekler getirirler)

KORO BAŞI

Bak, sana Frigyalıların yağmadan kalan en güzel şeylerini
 taşıyıp getiriyor kadınların kolları, ölüye vermek için.

HEKABE

Biz Frigyalıların at üstünde yay ve okla
 Oynadığımız oyunlarda sen hiçbir zaman
 Ölçülü de olsa arkadaşlarını yenmiş değildin çocuk.
 Ama babanın annesi sana yine de, bir zamanlar
 Senin olan tüm zenginlik içinden, tanrı lanetlisi
 Helena'nın alıp götürmediklerini sunuyor; oysa senin
 Hayatını elinden alıp evini yok eden de o Helena.

KORO

Ah, nasıl da işkence gibi
 Saplanıyor yüreğime! Bir zamanlar kentimizin başına geçse
 Nasıl da yüce olurdu!

HEKABE

Asya kızlarının en soylusuyla evlendiğinde
 Gelini süsleyecek olan bu Frigya giysisini
 Şimdi ölüsünün üstüne bezek olarak örtmek ne zor.
 Ve seni de, ey Hektor'un zafelerle taçlanmış,
 Binlerce ün kazanmış kalkanı, Odysseus sahtekârının
 Onursuz silahlarından çok daha ödüle değer olarak
 Seni de çelenklerle süslüyorum işte.

KORO

Acılar, acılar!
 Ah, dayanılmaz buna! Toprak sarıp örtüyor
 Şimdi seni, ey çocuk!
 Ses ver, ey ana!

HEKABE

O kadar zor ki!

KORO

Bir ağıt, bir ağıt!

HEKABE

Ooooffff!

KORO

Senin of çekmen yüreğime işliyor.

HEKABE

Bu tlbentlerle dindiriyorum yararı, ah, adı doktor
Olup da sanatı olmayan kötü bir doktorum ben.
tesine baban bakar ller dünyasında.

KORO

Başına vur, vur başına şimdi!
Ellerini tembel bırakma!

HEKABE

Uzatın kollarınızı bana!
Yaklaşın kadınlar, yaklaşın dostlar - -

KORO

Susma sakın! Söyle Hekabe, bana söyle!

HEKABE

Tanrılar hep ve yalnızca acımızı istediler bizim^(m);
Bütün kentlerden daha çok Troya'dan nefret ettiler.
Boşunaymış adaklarımız. Ama eğer tanrı bize
Musallat olmasa, yerle bir etmeseydi bizi
Kimin haberi olacaktı bizden, kim türküler yakacaktı,
Bizden sonrakilerin şarkılarında nasıl yaşayacaktık?
Kalkın bakalım, ölüyü zavallı mezarına koyun!
Bezekleri alt tabakanınki gibi şimdi,
Gerçi bezeklerin tantanası bence leni pek
İlgilendirmez, ama yine de bu, yeryüzündekilerin
Kötü davranmasından başka bir şey değildir.

(Ceset ve kalkan, savaşılar tarafından götürülür)

KORO BAŞI

Ah, çok acı verici!
Ey mutsuz anne, bir zamanlar duyduğun yüce
Umut, nasıl hayatını tümden mahvetti!
Soylu evinde dünyaya geldiği zaman
Nasıl da yceltmmişti insanlar onu, ya şimdi,
Nasıl feci bir ölüm oldu sonu?

(Uzakta ellerinde meşalelerle savaşılar görünür)

Şuraya bakın, şuraya bakın!

Kimin elleri İlion'un yükseklerine
 Alev alev meşaleleri taşıyor öyle?
 Alayın hareketine bakın hele! Galiba Troya'nın
 Başına bir bela daha açılıyor.

(Talthybios, yanındakilerle girer)

TALTHYBIOS

Priamos'un kentinin ateşe verilmesi emri,
 İlgililere verildi. Siz esas sorumlulara sesleniyorum, alevler
 Elinizde kalmasın, atın onları her şeyin üstüne,
 ta ki İlion'un surları tümünden yerle bir olsun,
 Troya'dan ayrılırken dönüş yolunda gözümüz arkada
 kalmamalı.

Bir bildirim de iki buyruk iç içe:
 Sizler, Troyalı Kadınlar, ordunun
 Sorumluları boruları öttürdüğünde, hemen
 Harekete hazır olacaksınız, Yunan filosuna gideceksiniz!
 Sen de ihtiyar, kadınların en talihsizi, sen,
 İyi dinle! Odysseus'un adamları seni
 Almağa gelecekler; senin kaderin de ona hizmet.

HEKABE

Ey beni böylesine vuran acı! Bu artık son kerte,
 İşkencelerin doruğu bu benim çekeceğim.
 Ülkemi, kentimi, alevler içinde bırakıp ayrılmak!
 Kımıldayın, yılanmış ayaklar, çabuk davranın ki
 Kalanları son kez selamlayabileyim!
 Bir zamanlar nasıl parıldardın, mağrur ve cesur;
 Adın Troya, kısa sürede duyulmaz olacak artık. Sen
 Yanmaktasın, biz ise kölelik boyunduruğuna götürülüyoruz.
 Ey tanrılar! Sahi, tanrılara niye sesleniyorum ki;
 Bizim dileklerimize asla kulak vermediler.
 Haydi, dosdoğru alevlerin ortasına; ana yurtla
 Aynı alevler içinde kavrulmaktan daha güzel ölüm mü var?!

(Kendini alevlerin içine atmağa kalkar, Talthybios önler)

TALTHYBIOS

Felaketin seni çılgınlığa götürüyor zavallı kadın.
Tutun onu, bırakmayın sakın! Odysseus'a
Ulaştırmak zorundayız onu, arslan payı olarak.

HEKABE

Ah, nedir bu başımıza gelenler?
Ey Kronos-oğlu, ey Zeus,
Frigyalıların buyurganı, biz Dardanos'un
Çocuklarına yapılanlar aşağılayıcı geliyor,
Senin bakmağa gözün varıyor mu?

KORO

Görüyor işte, o görkemli kentin nasıl kent olmaktan çıktığını,
nasıl
Yok olduğunu, Troya'dan geriye nasıl hiçbir şey kalmadığını,
görüyor!

HEKABE

Ah, nedir bu başımıza gelenler?
Ey biricik Troya!
Ateş kaleyi sardı, evleri de,
Çelenk gibi surlarımızı da, tüketiyor.

KORO

Duman nasıl gökte dağılıp giderse
Memleket de savaşın darbesi altında yok oluyor.
Görkemli sarayları yutuyor alevlerin dehşeti
Ve düşmanın azgınlığı.

D e y i ş

HEKABE

Ey güzelim ülke, bir zamanlar çocuklarımı beslemedin mi?

KORO

Dayanamıyorum!

HEKABE

Ey çocuklar, işitin, işitin annenizin yakarısını!

KORO

Çağrının ölüleri buraya getireceğini mi sanıyorsun?

HEKABE

Öyleyse eğil benim ihtiyar bedenim, eğil de elin

Yerde dövünsün, iki elim de dövünsün!

KORO

Benim dizlerim de peşinden gidiyor senin; haykırıyorum

Ölüler diyarına, kocama,

O nice sınavlardan geçmiş yiğite.

HEKABE

Yaklaşıyorlar işte, sürüklüyorlar bizi ...

KORO

Sesinde yansıyan nedir?

HEKABE

... angaryaya. O bina ne kadar yabancıysa ...

KORO

... ve ne kadar uzaksa memleket!

HEKABE

İmdadıma yetiş, imdadıma!

Ey Priamos, ölümlere gömülmüş Priamos,

Mezardan, dostlardan yoksunsun

Ama benim acımı görürsün yine de!

KORO

Karanlık ölüm kapamıştır onun gözlerini;

İnançsızların elindeki kılıç, inanmışları vurdu işte.

Karşı Deyiş

(Hepsi, yanan kente dönerler)

HEKABE

Dehşet! Ey tanrıların tapınakları, güzelim kent!

KORO

Dayanılır gibi değil.

HEKABE

Şimdi korkunç ateş ve cani nızraklar yutuyor sizi.

KORO

Sadık toprakta uyuyun uykunuzu, habersiz.

HEKABE

Boşlukta duman dalgaları gibi benim evimi de az sonra
Kül yığını içinde yitireceksiniz.

KORO

Ülkenin adını anan olur mu acaba? Hiçbir şey
Kalmıyor, bir zamanların yaşam dolu kentinden, hiçbir şey,
Acı içinde yiten Troya'dan.

(*Kale çöker*)

HEKABE

Gördünüz mü? Gördünüz, değil mi?

KORO

Darbe üstüne darbeye çöküyor kale.

HEKABE

Her yer sarsılıyor, her yer çöküyor.

KORO

Tümüyle çöküyor kent.

HEKABE

Olan oldu.

Taşıyın bakalım, sarsak dizler,
Tökezleyen ayaklar, taşıyın beni
Hayatın kölece ölümle biteceği yere.

KORO

Ah benim talihsiz kentim! Haydin artık
Yunan gemilerine doğru, son adımlar!

(*Hepsi çıkar*)

SON

DİPNOTLAR

- (1) Poseidon ile Apollon, Kral Laomedon'un hizmetinde Troya surlarını örmüşlerdir.
- (2) Troyalılar, batı Anadolu'daki Frigya halkından oluyor.
- (3) Tanrı Apollon, Kasandra'ya aşkını ilan ederken bilicilik (kehanet) yetisini de vermişti. Kasandra Apollon'un aşkına yanıt vermeyince tanrı onu cezalandırdı: Bundan böyle kimse Kasandra'nın kehanetlerine inanmayacaktır.
- (4) Troya'nın düşmesi üzerine Athena'nın tapınağına sığınmış olan Kasandra'yı, Aias, zorla sürükleyerek sunaktan dışarı çıkarmıştı.
- (5) Ege adaları.
- (6) Euboia adasının güneyindeki kayalıklar; burada Posedon'un oğlu Nauplios, memlekete dönmekte olan Yunan donanmasını mahvetti. Bkz. Oyunun girişi.
- (7) Kastor ile Polydeukes, yani Dioskurlar (Zeus'un delikanlıları, YO), Leda'nın Zeus'tan olma oğullarıdır; Helena ile Klytaimestra ise, Leda'nın Tyndareos'tan olma kızlarıdır. Kimilerine göre Helena da Zeus'tan olmalıdır. (Bu kardeşlerin "yıldızlara çekilmesi" içinse bkz: Mitoloji Sözlüğü, Azra Erhat, Remzi Kitabevi İstanbul 1984, "Dioskur'lar" maddesi.- "... Lynkeus ve İdas, Dioskur'ların peşine düşmüşler, aralarında çıkan kavgada Kastor can vermiş, ölümsüz olan Polydeukes de yaralanmıştı. Zeus bu iki kardeşi birbirinden ayırmamak için, ikisini de göğe alıp yıldızlar arasına yerleştirmiş." - Y.O.)
(Eurotas: Helena'nın bulunduğu Sparta'da ırmak. - Y.O.)
- (8) İzleyen dizelerde Kadınlar, tutsaklıklarının geçebileceği Yunan bölgelerini sayıyorlar: a) Argos, Peleponnez'de kent ve arazi. b) Fthia, Tesalya'da bir bölge. c) Peirene, Korinth'te kaynak. d) Theseus'un bölgesi, Attika. e) Eurotas, Sparta'da ırmak. f) Peneios, Tesalya'da ırmak. g) Etna'ya, ateş tanrısı Hefaistos'un Yamacı deniyor. h) Krathis, aşağı İtalya'da, arından sayılan niteliklerin yakıştırıldığı bir ırmak. i) Kadmos'un bölgesi, Thebai.

- (9) 3. Nolu dipnota bakınız.
- (10) Agamemnon'un karısı Klytaimestra'ya burada, Sparta kralı Tyndareos'un kızı olarak "Lakedemonyalı kadın" deniyor. Böylece Sparta'da Helena ile birlikte kalmış olan Menelaos'a yönelik nefret dile getirilmek isteniyor.
- (11) Akhilleus'un hayaleti bir kurban daha istemiş ve buna en uygun kişi olarak da Poliksene seçilmişti. Daha fazla ayrıntıyı Hekabe oyununda görüyoruz.
- (12) Girişe bakınız. Daha Pindar bile Homeros'un tersine Odysseus'u artık "tanrısal sabredici" olarak değil, tüm yalan-
cılarının ve hak gaspçılarının ağababası olarak göstermiştir.
- (13) Akhalar, denince Pelepones ahalisi, Helenler diyerekse, kuzeydeki Yunanlılar kastediliyor.
- (14) Kasandra'nın yalnız düşman kralıyla değil, aynı zamanda ölümle yatacak olması, düğün şarkısının dizelerini daha da korkunç yapıyor.
- (15) Hekate, zaman zaman Artemis ile özdeşleştirilmiş ve böylece doğum yapanların koruyucusu sayılmıştır.
- (16) Bilicilik (kehanet) tanrısı olan Apollon.
- (17) Agamemnon ile Kasandra, Argos'a vardıklarında Klytaimestra tarafından öldürülürler. Bkz. Aiskhülos'un *Agamemnon* oyunu.
- (18) İfigenya kastediliyor. Helena'nın intikamı için girişilen sefer uğruna İfigenya, Menelaos hatırına kurban edilir.
- (19) Bkz. Dipnot 7: "Kimilerine göre Helena Zeus'un kızıdır".
- (20) Odysseus'un karısı Penelope.
- (21) Devamında Kasandra, Hekabe'nin ve Odysseus'un gelecekteki kaderlerinden ve Agamemnon ile kendisini bekleyen son-
dan söz eder.
- (22) Kasandra kendini intikam tanrıçalarından biri olarak belirtiyor. (Yazarın bu cümlesi boşuna olmadığı gibi, bu dipnotla dikkat çekilmesi de bir o kadar önemli. Çünkü burada Kasandra, bir bakıma Anadolu - ve Girit vb.- "barbar" denen halklardaki "Anatanrıça" kültürünün yok edilip, kendi kadınlarına da köle muamelesi yapan Zeus kültürüne tutsak edilmeğe karşı kadın'ın mücadelesinin bir sim-

gesi olarak ilan ediyor kendisini. Nitekim öteki klasiklerde bu intikam tanrıçaları Erinys'ler, köpek kılığında salyalı iğrenç yaratıklar olarak gösterilip düşman muamelesi görürler, ya da Eumenidler oyununun finalindeki gibi uysallaşır - yani erkeklerin kölesi olmayı kabul eder - makbul yaratıklar olurlar. Zaten aynı oyunda yine finalde kadına ilişkin yargı çok açıktır: Kadına anne olarak bile çocuk üstünde en küçük bir hak tanınmayıp çocuğu yapanın da bütünüyle rkek olduğu, gibi akıl almaz bir erkek egemen (Ama Athena'nın verdiği) yargı belirleyici olur: "Peki neye karşıydı Athena'nın hükmü? Kan bağının evlilik bağlarından önce gelmesine karşıydı, eskinin duygusal olan - Aiskhylos öyle görüyor - kadın egemenliğine karşı, açık düşünen erkek egemenliğini tutuyordu. Athena, Atina'yı temsil etmekte" -*Yunan Tragedyaları*, Joachim Latacz, Mitos-Boyut Yay. *Oresteia* üçlemesi. İlginç olan, o üçlemede de eksen konunun Agamemnon ve onun savaş uğruna kızı İfigenya'yı kuban etmeğe kalkmış olmasıdır. Yine çok ilginçtir ki, bir yandan İfigenya, Artemis'in gazabına karşı ona kurban edilirken, öbür yandan kızı kurban edilmekten gizlice kurtaran da yine tanrıça Artemis'tir. Çünkü Artemis de - Apollon ve Afrodite gibi - Zeus kültüne sonradan çarpıtılarak ithal edilmiş ve Troya savaşında Troya'dan yana taraf olmuş, aslında anatanrıça kültü içinde derin kökleri bulunan bir tanrıça, bir çeşit "anatanrıça"dır. Y.O.)

(23) Helena'nın büyük bir suçlu olarak kınanması, tragedya yazarlarının değişmez görüşleridir. Söylemin başka bir vurgu getirdiği tek oyun ise yine yazarımızın Helena adlı oyunudur.

(24) Yunanlı Epeios'un yaptığı tahta at.

(25) Pallas Athena'nın tapınağına.

(26) Girişe bakınız.

(27) Bkz. Dipnot 7.

(28) Bkz. Dipnot 11.

(29) Neoptolemos.

(30) Bkz. Dipnot 12.

(31) Kral Laomedon, kızı Hesione'yi bir deniz canavarının tehdidinden kurtarması karşılığı olarak Herakles'e ölümsüz atlarını verme vaadinde bulunmuş, ama sözünü tutmamıştı.

Bunun üzerine Herakles, Telamon ve başka silahşör dostlarıyla Troya'ya karşı bir saldırıya girişti ve kenti tahrip etti.

(32) Bkz. Dipnot 1.

(33) Troyalıların mitolojik geçmişinden. ("Ölümlülerin en güzeli sayılan Ganymedes, Dardanos soyundan, troya kral ailesindendir. Homeros onun serüvenini şöyle anlatır -İliada. 230 vd.- : '... En güzeliydi Ganymedes ölümlü insanların / tanrılar kaçırdı onu Olympos'a / Zeus'a şarap sunan olsun diye ...". Azra Erhat. Age. "Ganymedes" maddesi. Y.O.)

(34) Ganymedes, Laomedon'un oğlu, Zeus'un sakisi.

(35) Zeus ile Ganymedes kastediliyor.

(36) Şafak tanrıçası Eos, Priamos'un bir kardeşi olan Tithonos'u kendine eş seçmişti.

(37) Menelaos burada Troyalılar'ın ifade biçimine uyarak kendisi de karısı için "Lakonyalı" deyimini kullanıyor.

(38) Girişe bakınız. (Girişte Paris'in doğumuyla ilgili bir şey bulunmadığı için ayrıca bknz. Mitoloji Sözlüğü - Azra Erhat, Age, "Paris" maddesi. Y.O.)

(39) Paris'in ölümünden sonra Helena, onun erkek kardeşi Deiphobos ile evlendi.

(40) Yunanlı olmayanlara da, Helenlerin deyişine uyarak kendileri için "barbar" dedirtmek, tragedya yazarlarında olağandır.

(41) Bir Peleponez kenti olan Amyklai'de Afrodite, kendisine gösterilen özel saygının keyfini çıkarmıştı.

(42) Troya'da Bergamos kalesi.

(43) Ayın hilal biçiminde çıktığı her yeniay döneminde kutlanan bir şenlikti.

(44) Korent'te yükselen Akrokorinth kayalığı söz konusu herhalde.

(45) Sparta'nın bir yakın kenti.

(46) Sparta'daki Athena tapınağının tunçtan kapısı vardı.

(47) Gençliğinde Peleus, Akasthos'un karısı tarafından haksız yere suçlanmıştı. Burada belli ki yanlış kuşkunun tazelenmesinden kaynaklanan bir gecikmiş intikam söz konusu.

Çevirmenin Dipnotları

- (a) İlion, Troya'nın bir başka adı. Nitekim Homeros'un Troya savaşını anlatan İliada destanı bu ada dayalıdır.
- (b) Skmandros, Troya yakınında ırmak.
- (c) Yazarın, bu sözü bir Yunanlıya söyletmesi önemli. Çünkü, bildiğimiz gibi Yunan toplumunda kadının hiçbir özgürlüğü yok, evden dışarı çıkması yasak, dahası, erkek egemen toplum bu durumu bir sakınca değil, bir erdem olarak görmekte. Oysa Önasya -ve Girit, Lesbos vb. bazı adalar- tam tersine, kadına hâlâ inisiyatif ve özgürlük tanımayı sürdüren ve dolayısıyla kadının çok daha mutlu yaşadığı, bolluk ve zenginlik içindeki coğrafyalar oluyor ve bu yüzden Akhalar, Dorlar gibi Yunan kavimlerinin saldırısına maruz kalıyorlar. Bu konuda Dipnot 22 ile de karşılaştırma yaparken bknz. André Bonnard, *Antik Yunan Uygarlığı*, Evrensel Basım yayın, İstanbul 2004, cilt 1, S. 163-168: "Egeliler, Lidya'lılar adı verilen halklar ve daha birçokları ya anaerkil düzeni ya da anerkil gelenek göreneklere koruyorlardı. Bu halklar barışçıydılar. ... Durum Atina demokrasisinde bambaşkadır. ... Antigone artık harem dairesine kapatılmıştır. Oradan çıkmasına izin verilirse bu ancak ... kapalı kaldığı aylar boyunca arkadaşlarıyla birlikte işlediği yeni duvağını tanrıça Athena'ya götürün alay içinde yer" alma şeklinde olabiliyor (S.163). "Yunan şiirinde baştan başa tam bir kadın düşmanlığı damarı görülür. ... Atinalı bir yurttaşın karısı sadece 'ev işleri için yaratılmış nesne'dir. ... Akhalı yağmacılar, ... Dorlar, Egelilerin barışçı uygarlığının kalıntılarını yıkarlar." Ayrıca Bonnard, kadın konusunda yazarımızın farklı tutumunu da saptıyor: "Euripides tragedyayı gerçekçilikle ele almaya, kadınları karşılaştıkları işlerine işlemiş toplumsal baskılar içinde ... betimlemeye koyulunca, bütün Atina'da büyük gürültüler kopardı" (S. 167). Dolayısıyla Euripides, kadın özgürlüğüyle ilgili buradaki cümleyi de boşuna koymuş olamaz. Öte yandan Siegfried Müller'in *Aiskhylos Tragödien* kitabından da birkaç satır vermek yetebilir: "Toprakana'nın yüceltilmesi kadın egemenliği çağına özgüydü. Kuzeyden gelen göçebe akınlarıyla - ki bunların son halkası Dor göçleri olarak bilinir - Olympos tanrıları, başta Zeus egemen oldu. Kadın egemenliğinin yerini erkek egemenliğinin düzeni

aldı. ... Erkekler dünyasının yasaları gereğince Troya Savaşı kaçınılmazdı, kızların öldürülmesi kaçınılmazdı." (Yılmaz Onay, *Toplu Oyunları 2*, Mitos-Boyut Yay. İstanbul 1994, s. 135).

- (d) Hekabe'nin Yunanlı olmayanlara bir Yunanlı gibi "barbar" demesi, çelişki oluyor. Bu çelişkinin tragedya yazarlarında "olağan" oluşu için bkz. Dipnot 40.
- (e) Kadınların yas gereği saçlarını kazıtmaları için Hekabe ileride Helena sahnesinde "İskit usulü" deyimini kullanıyor. Euripides'in, Troyalılar'a İskit geleneğini kullandırması, üstünde durulmağa değer bir ayrıntı.
- (f) Kasandra'nın, "Bakhos coşkusu tanrısı ile -yani Apollon ile paylaşması", pek çok anlamı içinde barındırmakta: 1 - Dionysos (Bakhos) kültürün Trakya değil Anadolu kaynaklı olup Anadolu'dan batıya geçtiği savını güçlendiriyor. 2- Bu kültürün "coşkusu" tanrı Apollon ile rahibi Kasandra'nın birlikte yaşıyor olması, Apollon'un anadolu kaynaklı bir tanrı olduğu savını destekliyor (zaten Apollon adı da Grekçe değil). 3- Bakhos coşkusu paylaşmak, Kasandra ve öteki kadınlar için özgürlüğün başlıbaşına bir işareti oluyor.
- (g) Athena'nın "hiç evlenmemiş bakire" olmasının nedeni, bir başka dizede "erkeklerle yatmaktan tiksindiği için hep bakire kalmayı babası Zeus'tan dilemiş olan Pallas Athena" olarak açıklanmakta. Zaten erkek egemenliğini savunmanın başyargıcı olması da buna uyuyor (Bkz. Aiskhylos *Eumenidler* finali, Dipn. 22.)
- (h) Büyük üzüntüde kadınların göğüslerine vurarak dövünmeleri geleneği de başlıbaşına ilginç görünüyor.
- (i) Salamis adasına ilk zeytin dalının ne kadar geç geldiği düşünülürse, Herakles gibilerin o çıplak ve çorak yerlerden, bir çeşit "zeytin cenneti" olan Troya'ya saldırmalarının nedenlerini, daha sonraki Troya savaşında olduğu gibi, anlamak daha kolaylaşıyor.
- (j) Aleksandros, Paris'in bir başka adı.
- (k) Kastor ve ilgili dizeler için bkz. Dipnot 7.
- (l) Kadına uygulanan "taşlayarak" öldürme, yani "recm" cezasının taa antik Yunan'dan beri geliyor olması, erkek egemen kültürlerin ortak vahşeti olarak dikkat çekici.
- (m) Homeros'un İliada destanında, Zeus'un Troya'dan yana olduğunu savlayan dizeler var. Oysa o desteğin nasıl iki yüzlüce

olduğunu ve son tahlilde hep Troya'ya değil de düşmanlarına destek olarak işlediğini biraz dikkatli bakışla görmek mümkün. Dolayısıyla bu oyunda da saflar açıkça belirmekte: Troya'nın düşmanlarının başında Zeus ve Athena-Hera gelirken, Troya'dan yana çıkan tanrılar, zaten bu yüzden yaralanmış olan Afrodite, bir bakıma Kibele'nin devamı olan Artemis, Leto'dan kardeşi ve adı zaten grek olmayan Apollon, hatta "Bakhos coşkusu"nun yaratıcısı Dionysos vb. olarak belirginleşmektedir.

TROADES (Troyalı Kadınlar)

Joachim Latacz'ın *Yunan Tragedyaları* kitabındaki (Mitos-Boyut Yay.) "Troyalı Kadınlar" bölümünü, bir tartışma ortamı yaratır inancıyla çeviriye ekliyorum. Bu kitap, Yunan tragedyalarını kendi çağları içinde ve kendi çağlarının koşullarına göre incelediği için, bugün katılmadığımız pek çok nokta söz konusu olabilir, ama çok değerli bilgiler ilettiği de kuşku götürmez. Dolayısıyla oyunu en azından bu bilgiler ışığında okumakta fayda var diye düşündüm.

Y.O.

MÖ. 421 yılının Dionysialar'ından kısa süre sonra, elli yıllığına bir barış yapıldı ve hemen ardından da Atina ile Sparta'nın bağlaşıklığına ve dayanışma paktına varıldı. Bu anlaşmalar resmen ancak "altı yıl on ay", yani 414 yazına kadar dayanabildi (anlaşmayı bozan, Atinalılar oldu). Kaldı ki bu 421 ile 414 arasındaki altıyı on ay da zaten, yaşayanların hissettiği ve sonradan açıkça gördüğü gibi, tarafların birbirine "olabildiğince zarar verdiği" bir "güvenilmez ateşkes" ten ibaretti; dolayısıyla bu zaman bölümü ancak, Thukydides'in, karşılıklı ve dolaylı sayısız askeri eylemle dolu "işkilli ateşkes," diye nitelediği bir geçiş dönemi olarak görülebilir.

Bu türden en vahşi eylemler, (1): Atina'nın, o zamana kadar tarafsız kalmış ama Sparta'ya sempati duymuş olan küçük Melos adasını, 416 yazında başlayıp 416 kışında tüm erkeklerinin idam edilmesi ve tüm kadınlarının köleleştirilmesiyle biten cezalandırma eylemi, (2): Atina'nın, daha 427'de gündeme alıp ancak 416 kışında somut plan evresine getirdiği Sicilya işgali: Aynı kış Atina'lılar, bir zamanlar Lakhes ve Eurymedon yönetiminde olduğundan daha fazla donanımla yeniden Sicilya'ya saldırımayı ve fethetmeyi planladılar. Atina'lıların çoğunluğu, adanın büyüklüğünü bilmiy-

ordu, Yunanlı olan ve olmayan Sicilya'lıların sayısından da haberi yoktu, dahası, böylece Peleponnez savaşıdan hiç de geri kalmayacak bir savaşa girdiklerinin de farkında değillerdi. Thukydides, Sicilya'nın büyüklüğünü ve halkça zenginliğini tasvir ettikten sonra şöyle özetlemiş: "Atina'lıların, tüm ülkeyi egemenlik altına alma hırsıyla (bu, gerçek nedendi), aynı zamanda oradaki soydaşlarının ve arada oraya gitmiş yandaşlarının yardımına koşma (bu da güzel bir bahaneydi) çabasıyla savaşa girmeye kalktıkları ülke işte bu kadar büyüktü" (Thuk. 6,6). İlk keşif heyeti 416 kışında bölgeye gider. İlkbaharda geri döner ve bu vesileyle halk meclisi toplanır; Thukydides, kendi tarzında doğrudan iki büyük konuşma yapar ve savaş yanlısı taraf ile savaş karşıtı tarafın gerekçelerini karşılaştırır. Savaş karşıtlarını deneyimli komutan Nikias'ın ağzından, savaş yanlılarını ise, zengin, uçuk ve ün meraklısı soylu Alkibiades'in ağzından konuşturur. Thukydides'in bu konuşmalarda - bunları elimizdeki düzenlenmiş biçime ancak savaş sonrası getirmiş olsa da - heyetin 416 kışında gidişinden itibaren Atina'daki tüm savaş yanlısı ve karşıtı tartışmayı yoğunlaştırarak yansıttığı, kuşkusuzdur. Genç saldırgan eylem itkisi ile hesaplanamayacak büyüklükte riskin derin gemleyici korkusu, karşı karşıya gelmişti. Alkibiades, dediğini yaptırdı; Atina, iki yıl sonra tam bir felaketle sonuçlanacak olan en büyük askerî macerasına atılıyordu.

Oldum olası, Euripides'in Troyalı Kadınlar'ının, sözünü ettiğimiz iki olayın bağlantısıyla oluştuğu tahmin edilmiştir. Her ne kadar bunlardan ilki olan Melos adasının vahşice ele geçirilmesi, dönemin Atina'sında, Thukydides'in ona ("Melos Diyalogu"ndaki temel iktidar-hukuk tartışması içinde yoğunlaştırılmış olarak) verdiği gibi bir önem verilmemişse de: Melos gibi yüzyıllarca eski bir yerleşim yerinin darkafahlık baskısıyla yok edilmesi (üstelik bunun resmi bir ateşkes döneminde olması) politik olarak zinde

kafalarda - örneğin Thukydides'in gösterdiği gibi - izlenim bırakmamış olamaz. Öte yandan, 416 kışında yeniden alevlenmiş savaş heyecanı, bu Melos "başarı"sıyla beslenip, Thukydides'in ilettiği o Sicilya'ya ilişkin eski büyük ülke planlarına dört elle sarılınmasıyla körüklenmiş olabilir. 421 barışı, Atina'ya, Sparta'dan daha fazla avantaj sağlamıştı, ardından gelen beş yılda Atina'da yaşam araçları yine bollaşmıştı ve Sicilya'nın başarıyla el geçirilmesi sayesinde bir çırpıda tüm Yunanistan'ın hakimi olmanın ve böylece de Sparta kaygısından tümüyle kurtulmanın çekiciliği, önüne geçilmez durumdaydı (Thuk. 6,18). Komutan Nikias ve tarihçi Thukydides gibi düşünceli beyinler ise, kitle çılgınlığı haline getirilen bu heyecanı kuşkusuz çok büyük bir kaygı, hatta dehşetle izlemişlerdir. O zamanlar 70 yaşlarında ve bu gruba dahil olan Euripides, "Hekabe"den ve "Yakarıcılar"dan kuşkulu olamaz. Dolayısıyla, "Troyalı Kadınlar"ı savaş hayranlığına yanıt olarak kavramak gayet doğaldır. Dahası, bu oyunun, "Troya Trilogyası" adlı ve Euripides'te çok az rastlanan bir içerik trilogyası'nın (hatta belki tetralogya) son oyunu olduğu bu arada açıklık kazandığına göre (Scoder 1980), aynı kavrayış iyice doğruluk kazanmakta. O tetralogya, "Aleksandros", "Palamedes", "Troyalı Kadınlar" ve satir oyunu "Sisypus" olmak üzere dört oyundan oluşuyordu. Bu oyunlar yalnızca dıştan Troya konusuyla birbirine bağlı olmakla kalmayıp (bu hep görünüyor zaten), büyük olasılıkla bir "Troya paradigması. Bir büyük gücün parlaması ve sönmesi" anlamında içsel olarak da bağlıydılar: "Aleksandros"ta, pırıl pırıl prens Paris'e Troya'da yeniden kavuşulmasının - ki bu, Troya'nın sonu demek olacak - coşkusu gösteriliyor; "Palamedes"te, Troya'nın, tümünden pervasız demagog Odysseus'un etkisindeki Yunanlılar tarafından kuşatılması, bundaki salt makyavelist başarı stratejisine karşı - dost olarak veya düşman olarak - çıt çıkmamış olması sergileniyor; nihayet

"Troyalı Kadınlar"da Troya'nın yerle bir olması getiriliyor; satir oyunu Sisypös'ta ise, bu büyüklükte bir felaket ile tanrıların varlığının nasıl bir arada düşünülebileceği sorusu ağırlıktaydı gibi görünüyor (Scodel 1980, 122-137). Bütününün üstünde ise, öyle gönürüyor ki, hiç illuzyonsuz (ve acı) bir şekilde, kitlenin, büyüklük, egemenlik, zenginlik ve mutluluk umutlarının ustaca yönlendirilerek aldatılabildiği, bilgisi yer almakta. Üçüncü oyun olarak "Troyalı Kadınlar"a ise, "kötü uyanma"yı en ekstrem biçimde gösterme işlevi düşüyor.

Bu tetralogya bağlantısı önünde bir defa "Troyalı Kadınlar"ın alışılmamış yapısı daha iyi anlaşılır olmaktadır. Oyun baştan sona yakınma şarkıları ve acınma konuşmaları ile savaş suçu sorununun akılcı tartışmasından giderek savaşların ortaya çıkışının açıklamasına varmak için umutsuz çabalardan ibaret. Tam bir metabasis ("dönüm", bkzn. adı geçen kitapta S. 769) yok. Gerilim baştan itibaren oluşmuyor, düpedüz kaçınılmış. Bu ise, savaş yoluyla insanlığın kendi kendini tahrip etmesi üstüne diyeceği olan bir trilogya bütününün son oyunu için anlamlıdır, ama tek başına bir oyun için değil (Scodel 1980, 138). Ayrıca: "Troyalı Kadınlar" hep bir uyarı olarak algılandı; oyunun çok etkileyici alımlanış tarihçesi bunu gösteriyor (Seneca, Hans Sachs 1555, Franz Werfel 1915, Jean Paul Sartre 1965, vb.). Ama bu alımlanışların, savaşla aşılması zor bir hesaplaşma örneği olabilmesinin ön koşulu, yoğunluktan ziyade, kapsamlılıktı, öyle ki bu yolla savaş, zarar vermedik kimseyi bırakmayan, universal bir bela olarak ortaya getirilmeliydi. Bu kapsamlılık ise ancak belanın, hem yenik düşen, hem de zafer kazanan tarafta olabildiğince çok yönlü etkilerinin ortaya serilmesiyle sağlanabilirdi. Bunun için mekân gerekliydi (bkzn. Dunn 1993).

"Troyalı Kadınlar", yanan Troya'nın hâlâ duman tüten yıkıntısı ile muzaffer Yunanlıların kısa sürede memleketlerine yelken açacakları deniz arasındaki Troya kumsalında

geçer. Yani Euripides, bir ara durum seçmiş: Savaş durumunun eski "stabilite"si parçalanmış, yeni bir "stabilite" ise henüz kurulmamış. Troya'nın erkekleri artık hayatta değil. Kentten geriye yalnızca kadınlar ve çocuklar kalmış. Çadırlara konmuşlar, götürülmeyi ve kölelik kaderini bekliyorlar. Telaş, korku, kaçış ve çılgınca umutsuzluk egemen. Oyunun başında Troya'nın eski kraliçesi Hekabe, çadırının önünde sessiz yatmaktadır. Oyunun sonuna dek o aynı yerinde kalacak - sürekli gelen dehşet verici haberlere güçsüzce tepkiler verecektir. Onun üzerinde, theologeion'da ("tanrıların konuşması", bkzn. adı geçen kitapta S. 27) prolog'da önce Troya dostu, deniz tanrısı Poseidon çıkar, sonra Troya düşmanı Athena, Poseidon'la konuşarak gelir. Athena, kenti kuşattıkları sürece Yunanlıları desteklemekten bir an geri durmamışken, fatihler olarak Troya'da sürü gibi davrandıklarını görünce onlardan yüz çevirmiştir; Poseidon'dan yardım ister: Memlekete dönüş yolunda Yunan filosunu fırtınayla, yıldırımla, doluyla vurmak ve denizi ölümlerle doldurmak istegindedir. Poseidon kabul eder. Sözlerini şöyle bitirir:

Aptaldır kentleri ve tapınakları yerle bir eden,
Mezarları, kutsal yerleri yıkan, aptaldır.
Çünkü yakıp yıkan, kendi yıkımını hazırlamaktadır.

Ardından gelen ve galiplerin zaferini gösteren olayların üstünde böylece, seyircinin, muzafferleri de bilmeksizin yenilenler olarak görmesini sağlayan bilgi durmaktadır. Hekabe'nin bir yakınma monolog'undan ("Ey atalarımın o pırıl pırıl zenginliği / Batıp gittin şimdi, geçici miydin böylesine?") sonra parodos'ta (Tutsak Troyalı kadınların iki yarım korosu ile Hekabe arasında diyalog), kaderin bellisizliğinin paniği dile gelir. - Agamemnon'un ulak'ı Talthybios, korkuyla beklenen haberi getirir: Hekabe ile Priamos'un kızları

paylaştırılmıştır! Hekabe ile hızlı bir karşılıklı konuşma içinde anlaşılır ki: Apollon'un bakire bilicisi Kasandra, Agamemnon'a düşmüştür (Talthybios: " Kraliyet yatağına girmenin onuru önemsiz mi?), Polyksena, Akhilleus'un mezarının hizmetine verilmiştir (bu hizmetin ölüm demek olduğunu Talthybios henüz açık etmez) Hektor'un karısı Andromakhe, özel ödül olarak Akhilleus'un oğlu Neoptolemos'un olacaktır ve Hekabe - Odysseus'a verilir (Hekabe: " Ah, o beş paralık hinoğluhunun kölesi olacağım ha? / O ahlak düşmanı yasa tanımaz hayvana, / O solu sağ, sağı sol yapan, var olanı yok eden / O her zaman iyiyi kötüye çeviren / İki yüzlü, çifte dilliyi ha?").

Kimin kime düştüğü meselesini bu kadarla kapatır Euripides. Oyunun ağırlık merkezine artık, düşenlerin tepkisi yerleşir: Üç büyük sahne, art arda Kasadra'yı, Andromakhe'yi ve Helena'yi önümüze getirir (Helena da savaş ganimeti olarak görülmektedir, Troya prensi olan Paris'le gitmemiş miydi?). Kasandra bir düğün meşalesiyle fırlar ortaya ve çılgın bir ironinin krizi içinde, önündeki "kral evliliği"ni kutlar ("Sen de dansa katıl anne! Savur ayağını / Bir bu yana, bir o yana! Benim ayaklarım nasıl dönüyorsa / Sen da adımlarını uydur, dans et, benim neşem için dans et!") Sonra biliciliği başlar, yeni efendisinin kendi evinde öleceğini bilir, karısı Klytaimestra'yı kendi oğlunun öldüreceğini ve Atreusoğulları sarayının bütünüyle yıkılacağını bilir; Odysseus için tüm Odysseia'yı önden söyler. Ama Troyalı olarak Yunanlılara minet duymak gerekmektedir, çünkü eğer Yunanlılar Troya savaşıyla tarihsel figürler düzeyine getirmeselerdi, Hektor'un ünü hiçbir zaman böyle parlamazdı, Paris'in de adı hiç bilinmezdi! - Hekabe'nin kısa bir yakınma monolog'undan ve Troyalı Kadınlar'ın 1.stasi-mon'undan (kaderdeki gecenin tasarlanması) sonra Andromakhe sahnesi gelir. Bu sahne, Andromakhe ile Hekabe arasında diyalog tarzında bir kommos (ağıt) ile

başlar, Akhilleus'un mezarı başında Poliksene'nin kendini kurban ettiği haberini getirir ve Andromakhe'nin, kocasının katilinin oğluyla yatmak zorunda kalacağı kâbusunun ruhsal işkencesi dile gelir. Hekabe, Andromakhe'yi teselli eder ve dikkatle intikam şansını oyuna sokar: Kendine hâkim olursa Andromakhe, oğlu Astya-naks'ı koruyabilir, onun çocukları da Troya'yı yeniden kurabilirler! Bu söz daha ağızdan yeni çıkmıştır ki, Talthybios, galipler meclisinin Astyanaks'ın ölümüne karar verdiğini iletir: Troya sur-larından aşağı atılacaktır; Talthybios onu almaya gelmiştir. - Andromakhe'nin ve Hekabe'nin çılgınlık mertebesindeki dehşetlerinden ve 2. stasimon'dan (Troya'nın ünlü ve tanrılara yakın geçmişine geniş bir bakışla sığınma çabası) sonra Euripides, Helena sahnesini getirir. Menelaos, Troyalıların da Yunanlıların da tüm acılarının nedeni olan eski karısını, Hellas'ta ölümle cezalandırmak üzere almaya gelmiştir. Hekabe onu uyarır: Helena'nın güzelliğinde büyü vardır, bir kez daha kapılabilir Menelaos! Helena gelir ve hemen suçsuz olduğunu söyler. Bir agon ("yarış", bkzn. adı geçen kitapta S.310) başlar: Helena kendini savunmak için her çeşit gerekçeyi sıralar, Hekabe ise onu suçlamak için her çeşit gerekçeyi ileri sürer. Sonunda Menelaos kararını yineler. - 3. stasimon'dan (Helena'nın lanetlenmesi) sonra Talthybios, Astya-naks'ın çocuk cesedi ile gelir, götürölmekte olan Andromakhe, annesinden, çocuğu Hektor'un zırhıyla gömdürmesini istemiştir. Yakınmalar ve ünlemlerle çocuk, tabut olarak zırhın içine konmuş, toprağa verilir. Talthybios, bu kez kadınları Yunan gemilerine götürecek olan askerlerle birlikte yine görünür. Yukarıda, Troya surlarının üstünde son Yunan birliği, kentten geride kalan ne varsa tümünü ateşe verir. Troya alevler içindedir. Kadınlar kendilerini yere atarlar, vatan toprağını yumruklarlar, bir trompet sinyali duyulur, Troyalı kadın tutsaklar sıraya girerler. Hekabe'nin son sözleri cınlar:

Taşıyın bakalım, sarsak dizler,
Tökezleyen ayaklar, taşıyın beni
Hayatın kölece ölümle biteceği yere.

Koro'nun iki dizesiyle oyun biter.

*

Euripides'in öteki oyunlarından farklı olarak *Troyalı Kadınlar*'a ilişkin yorumlar birbirinden hiç fazla ayrılmamışlardır. Oyunu gören veya kitabını okuyan hiç kimse, herhalde derinden sarsılmaksızın tiyatrodan çıkmış ya da kitabı kapatmış değildir. Buna karşın *Troyalı Kadınlar*'ın "protesto" ya da "nihilizm" olduğunu söylemek, pek haklı olmaz.

Euripides Atina'lıların önüne bir büyük gücün yıkılışını getiriyor. Aynı zamanda da, savaşın hiçbir gerçek galibinin olmadığını gösteriyor onlara. Aynı düşüncede olanlar, onaylandıklarını hissetmiş olmalı. Karşı düşüncede olanların çoğunu fikirlerinden döndürdüğü ise herhalde kuşkuludur. Euripides, sesini teraziye koymuştur. Daha fazlasını yapamazdı. Atinalılar, M.Ö. 415'in aktüel durumunda başka türlü karar verdiler. Ama dünyaya, zamanlar üstü bir sanatsal uyarı armağan edilmiş oldu. Troya'nın kaderi, *Troyalı Kadınlar*'dan bu yana bir simgedir.

EURIPIDES

TROYALI KADINLAR

Bir Dramaturji Seçeneği: Yılmaz Onay

Euripides'in çok önemli ipuçları verdiği (bkz. Dipnotlar), ama genelde baştan sona bir "ağlaşma" oyunu halinde görünen *Troyalı Kadınlar*'ı, doğrudan kendi malzemesi içinde ve yalnızca farklı antre sıralamasıyla, kimi tekrarların azaltılmasıyla, kimi deyişlerin daha açık anlaşılır kılınmasıyla bir "isyan" oyunu niteliğine getiren bir dramaturji denemesi ve bir seçenek önerisini, orijinali ile yan yana yayımlandığı için, ona bir engeli söz konusu olmayacak şekilde sunuyorum.

Y. Onay

KIŞILAR:

POSEİDON

ATHENA

HEKABE

TALTHYBİOS

KASANDRA

ANDROMAKHE

MENELAOS

HELENA

Troyalı Tutsak Kadınlar:

1. KORO BAŞI

2. KORO BAŞI

KORO

Askerler

(Troya önünde Yunanlıların Çadırılı Ordugâhı. Geride yarı tahrip edilmiş kent. Önde Hekabe, yere uzanmış yatıyor. Şafak sökmekte)

POSEİDON

Ben, tanrı Poseidon, Ege'nin azgın sularından,
 Nereus Kızlarının, dans ayaklarıyla şirin resimler
 Çizdiği tuzlu derinliklerden, çıkıp geldim.
 Çünkü, Apollon'la birlikte güzelim Troya kentini
 İpine gönyesine uygun, kayalardan bir surla
 Çevirdiğimizden bu yana, benim bu Frigyalı kentim için,
 Yüreğimdeki koruma duygusu hiç eksilmedi,
 Asya'lı tanrı Apollon'un, Kıbrıs'lı tanrıça Afrodite'nin,
 Karadeniz'li Amazon kadınlarının savunduğu
 O kent ki şimdi, Ege'nin öte yanındaki dağlardan
 Kopup gelen Argos'lu Akhalar'ın mızrak zorbalığı altında,
 Gücünü tanrıların efendisi Zeus'tan alan Athena'nın
 Hışımıyla harap olmuş, dumanlara boğulmuş gidiyor.
 Parnassos'tan Fokis'li Epeios'tu, Athena'nın
 Buyruğuyla o sonradan tahta at dedikleri
 Tam teçhizat ölüm taşıyıcısını yapıp kente sokan.
 İçinde gizlediği mızrak sapları ahşaptı.
 Kutsal tapınaklar bomboş şimdi, kan sızıyor
 Tanrıların evlerinden; sunak basamaklarına
 Düşmüş Priamos'un ölümlü bedeni.
 Bir yığın altın ve daha Frigyalılardan gaspedilmiş
 Ne varsa, Akhalar'ın gemilerine gidiyor.
 Bu kente savaşı getiren Yunanlılar, yelkenleri şişirecek
 Rüzgârı bekliyorlar, onları yurda götürsün de
 Onuncu ürün yılında karılarına çocuklarına kavuşsunlar diye,
 Bense – şimdi Frigya halkını yok etmiş
 Argos tanrıçası Hera ve Athena ile, biri

Zeus'un kızı, öteki eşi olan o iki tanrıda ile birlik -
 Bir zamanların büyük Troya'sını terk ediyorum, kendi
 sunaklarımı

Dehşet, bir kenti çöle çeviriyorsa eğer
 Tanrılara da saygı kalmaz artık
 Yeni efendilerinin payına düşmüş savaş tutsağı
 Kadınların feryadıyla inliyor Skamandros suları.
 Kimi, Arkadyalı, Tesalyalı adamların olmuş,
 Kimiyse Atinalı prenslerin, Theseus soyunun.
 Paylaşma dışı Troyalı kadınlarsa, ordunun
 Önde gelenleri için ayrılmış, bekletiliyor şu çadırda.
 Sparta'lı, Tyndareos kızı Helena da hak olarak
 Burada bu ganimetler içinde sayılmakta.
 Ama asıl acı tabloyu görmek isteyen,
 Orada, kapıların dibinde yatan Hekabe'yi görsün.
 Ağlamaktan göz yaşlarına öylesine boğulmuş ki
 Kızı Polyksena'nın, Akhilleus'un mezarı başında
 Kurban edildiğini bile bilmiyor daha.
 Priamos yok artık, oğullar yok; ve
 Öfke fırtınası içindeki kızı Kasandra'yı, Agamemnon,
 Tanrıları hiçe sayarak kendi utanç yatağına atacak,
 O Kasandra ki, Apollon'un aşkını reddettiği için
 Kehanetlerine kimsenin inanmayacağı bir kâhinliğe yargılı,
 Ama Apollon'un bile el sürmeğe kıyamadığı, bir rahibe!
 Hoşça kal ey bir zamanların mutlu kenti, siz de ey
 Bir zamanların güzelim surları! Zeus çocuğu Pallas Athena
 Harabeye çevirmeseydi sizi, sapasağlam duruyor olacaktınız.

(Athena girer)

ATHENA

Tanrıların saydığı, soyuyla, tarzıyla babamın
 En yakını, sen, büyük tanrıya,
 Eski kinleri yok sayıp seslenmeme izin var mı?

POSEİDON

Söyle yüce Athena. Soy bağıyla bağlı olanların

Yüreğini ısıtır bu konuşma.

ATHENA

Hoşgörünü kutlarım. Söyleyeceklerim
Benim kadar seninle de ilgili.

POSEİDON

Tanrılardan yeni bir istek mi,
Zeus ya da başka birinden?

ATHENA

Hayır. Şu Troya için geldim yine,
Gücün bana yardım etsin diye.

POSEİDON

Ezeli nefretin değişti mi yoksa?
Acıyor musun şimdi, yakıp kül ettikten sonra?

ATHENA

Kabul edecek misin, onu söyle önce,
Yapmak istediğim şey seni de bağlıyor.

POSEİDON

Kabul. Yalnız ne istediğini merak ettim,
Akhalılar için mi geldin, Troyalılar için mi?

ATHENA

Troyalılar için. Önceki düşmanıma iyilik etmek
Ve Yunanlılara dönüşü zehir etmek istiyorum.

POSEİDON

Niçin? Troyalılara o korkunç nefretin
Nasıl sevgiye döndü birden? Keyfin mi öyle istedi?

ATHENA

Benimle, tapınağımla alay etti Yunanlılar, biliyorsun.

POSEİDON

Senin tapınağına sığımış Kasandra'yı
Aias'ın zorla sürükleyip çıkarmasını mı?

ATHENA

Uyarmadı bile Yunanlılar, kınamadılar bile.

POSEİDON

Oysa Troya'yı senin elinle çökertmişlerdi.

ATHENA

İşte bu yüzden, bela açacağım başlarına, seninle birlik.

POSEİDON

İstediyini yaparım. Ama nedir isteğin?

ATHENA

Dönüşleri öyle zor olsun ki, memlekete dönüş denemesin ona.

POSEİDON

Bela burada mı gelsin başlarına, yoksa tuzlu denizde mi?

ATHENA

Eve dönüş için yelken açtıklarında, açık denizde
Zeus da sağanaklar boşaltacak, dolular indirecek tepelerine
Fırtınanın ve kararmış havanın hışmına uğratacak onları ve
Ateş soluklu yıldırımlar verecek bana, hepsini
Yunan gemilerine isabet ettirip alevlerle süsleyeceğim.
Sen de yap üstüne düşeni! Ege denizi
Köpükler içinde kabarıp taşsın, öyle ki
Ölülerle dolsun Yunan koyları ve öğrensın
Yunanlılar, bana saygı göstermeyi
Eğilsinler önümde bundan böyle!

POSEİDON

Tamam! Uzun söze gerek yok.
Ege denizini dipten kaynatacağım;
Mykonos kıyıları, Delos'un kayalık sahili
Skyros'un, Lemnos'un, Kafareus'un sarp yamaçları,
Bolca ceset toplayacak denizden. Sen de git Olympos'a,
Ateş dolu okları al babanın elinden ve hazır bekle
Argos ordusunun yelken açmasını!

(Athena gider)

Aptaldır kentleri ve tapınakları yerle bir eden,
Mezarları, kutsal yerleri yıkan, aptaldır.
Çünkü yakıp yıkan, kendi yıkımını hazırlamaktadır.

(Poseidon gider. Hekabe ağır ağır doğrulur)

D e y i Ő

HEKABE

Kalk ey zavallı, kaldır başını yerden,
 Parala göğsünü! Bu artık Troya değil.
 Sabret, dayan ki döndü zaman!
 Bırak kendini akıntıya, kadere bırak
 Karşı durma koca dalgaya, ver gitsin
 Hayat teknesini esen rüzgâra!
 Benim gibi bir öksüz acınmayıp ne yapsın
 Memleket gitmiş, çocuklar yok, kocam ölmüş!
 Ey atalarımın o pırıl pırıl zenginliği
 Batıp gittin şimdi, geçici miydin böylesine?

K a r Ő ı D e y i Ő

Ne denir ki? Söylenmeyen ne kaldı?
 Yakınmanın anlamı var mı artık?
 Her yanım sızım sızım, nasıl da
 Acınası bir eziklikle yatıyorum burada
 Sırtımda taş yatağın işkencesi!
 Göz pınarları kurumuş bir şarkının
 İsyanı gibi!

D e y i Ő

Ey uğursuz gemiler,
 Mor suları yaran küreklerle
 Apollon'un güzelim koylarını kirletip
 Nasıl da geldiniz kutsal Troya'ya?

K a r Ő ı D e y i Ő

Yazıklar olsun bana, nereye benim yerim diyorum ki,
 Agamemnon'un savaş çadırına ne kadar da yakınım!
 Sevgi dolu Troya sarayından kölelik boyunduruğuna
 Sürüklenmiş ben, bu ihtiyar, tuttuğum yasın belliliği olarak
 İskit töresince kazınmış saçlarımla

Acının kendisiyim.

Gelin Troya yiğitlerinin dul kadınları,
Zulümle bağçöz olmuş kızlar, gelin
Feryadıma katılın benim. Troya yanıyor!
Alın yükseltin benim sesimi!

Ama yazık ki bu şarkı artık,
Bir zamanlar elimde Priamos'un asası,
Frigya ezgileri eşliğinde sizlerle el ele
Dans ederken söylediğim şarkı değil asla!

(Birinci Yarım Koro çadırlardan çıkıp gelir.

Şarkılı Söyleşme)

1. KORO BAŞI

Nedir ünediğin Hekabe, nedir haykırdığın?
Bize söyleyeceğin ne? Çadır bezinin içinde
Köleliğin acısıyla ezilen Troya kadınlarını
Yüreğinden vuruyordu, duydum,
Kendi kendine yaktığın ağıt.

HEKABE

Yunan savaşçılar, küreklere asılmak için
Gemilerine koşuyor bile çocuklar.

. KORO BAŞI

Ne demek bu? Yurdumun toprağından koparıp
Gemiyle kaçırmak istiyorlar beni, öyle mi?

HEKABE

Bilmiyorum. Ama korkarım bir felaket gelmekte.

1. KORO BAŞI

Ey kadınları Troya'nın, çıkın çadırlardan, gelin,
Yunanlılar, dönüş hazırlığına girmiş bile.

HEKABE

Aman dikkat! Sakın
Tanrı vurgunu Kasandra'yı
Bırakmayın dışarı, o çılgın,
Argoslular'la alay etmeğe kalkıp da
Yaramın üstüne bir yara daha

Açmasın!

(İkinci Yarım Koro da çadırlardan çıkıp gelir)

2. KORO BAŞI

Sarsıntıyla fırladım, ah, Agamemnon'un
Ordugâh çadırından, senin sesini duyunca, ey
Kraliçem, söyle, Argoslular'ın kararı,
Burada mı mahvetmek ben kadersizi,
Yoksa adamlar gemilerde hazır mı
Küreklere asılmağa?

HEKABE

Gecenin dehşetinin içinden, yavrum,
Ruhunu sabahın ilk ışığına hazırla.

KORO BAŞI

Bir haberci de mi yollamadılar?
Hangi vahşi efendiye köle olacağım, söylesene?

HEKABE

Paylaşma yapılıyor; yakında öğrenirsin.

D e y i ş

1. KORO BAŞI

Artık Troya'nın dokuma tezgâhlarında
Mekik atamayacağım yeni renklere;

2. KORO BAŞI

Kendi erkeğimin yüzü olmayacak hiç,
Asla. Daha da iğrenci,
Bir Yunanlının yatağına sürükleyecekler beni.

KORO

Bunun olacağı geceye lanet!

1. KORO BAŞI

Helena'nın nefretlik yurduna
Düşmek istemem!

2. KORO BAŞI

Troya'yı yok etmiş Menelaos'la, köle olarak
Adım başı karşılaşmayı, asla!

KORO

Bunun olacağı güne lanet!

I. KORO BAŞI

Bakın, Yunan ordusunun ulağı geliyor,

Yeni bir ileti getiriyor besbelli.

Bu ne tabana kuvvet, bu ne hızlı adımlar,

Getirdiği ne ki, iletisi ne? Köle olacağız galiba

Yabanilere Dor illerinde.

KORO

Lanet!

(*Talthybios girer*)

TALTHYBİOS

Hekabe, biliyorsun, Akhalar ordusunun

Habercisi olarak kaç kez geldim Troya'ya.

Nicedir tanırsın beni kadın – ben Thalthybios

Bugün başka haberlerle duruyorum önünde.

HEKABE

Beni nicedir titreten şey, geldi çattı işte kadınlar.

TALTHYBİOS

Kurallar çekildi, sizi titreten buysa eğer.

HEKABE

Ah, de bakalım, nereye gidiyormuşuz?

TALTHYBİOS

Birlikte gitmiyorsunuz. Herkesin efendisi ayrı.

HEKABE

Ayrı ayrı söyle öyleyse.

TALTHYBİOS

Sen de birer birer sor.

HEKABE

Çocuğum kime düştü? Kimin

Ganimeti oldu kadersiz Kasandra?

Söyle bana çabuk!

TALTHYBİOS

Başkomutan Agamemnon kendine ayırdı onu.

HEKABE

Sparta'lı hatununa köle olsun diye mi?
Yoo, bu kadarı fazla!

TALTHYBİOS

Hayır, bizzat kendi yatağına girsin diye.

HEKABE

Ne? Altın saçlı Apollon'un saydığı ve ona
Yaşadığı sürece bakire kalmasını bahsettiği bir kız o!

TALTHYBİOS

Agamemnon, tanrı yavuklusu olanları pek sever.

HEKABE

Fırlat kutsal anahtarları Kasandra
Rahibe giysini çıkar at;
At gitsin!

TALTHYBİOS

Niye? Kraliyet yatağına girmenin onuru önemsiz mi?

HEKABE

Sus! En son yanımdan sürükleyip götürdüğünüz öteki kızım, o
kime kaldı?

TALTHYBİOS

Poliksene'den mi söz ediyorsun?

HEKABE

Evet, ondan söz ediyorum, onu kime verdi kurra?

TALTHYBİOS

O, Akhilleus'un mezar bekçiliğine verildi.

HEKABE

Rezalet! Bir mezar bekçisi mi getirdim ben dünyaya?
Siz Helenlerin âdeti ne biçim, Talthybios?
Hangi yasanın buyruğu bu?

TALTHYBİOS

Kızın için sevin, durumu çok iyi.

HEKABE

Ne biçim konuşuyorsun? Gözleri güneşi görüyor hâlâ, değil mi,
söyle!

TALTHYBİOS

Kaderi ona artık hiçbir şeye ihtiyaç duymamayı nasip etti.

HEKABE

Anlamadım. Neyse. Ya silah ustası Hektor'un karısı
Andromakhe, o zavallının kaderine düşen nedir?

TALTHYBİOS

O da kurra dışı, Akhilleus'un oğlu aldı onu.

HEKABE

Ne dedin?

*(Yunanlı savaşçıların çektiği bir araba, Andromakhe ile
küçük Astyanaks'ı getirir. Çeşitli ganimetler yanında
Hektor'un görkemli kalkanı da vardır.
Talthybios hızla çıkar)*

D e y i ş

Bak vahşi Yunanlılar beni nasıl zorla kaçırıyorlar!

HEKABE

Vahşiler, ya!

(Koro arabanın önünü kesmiştir)

1. KORO BAŞI

Bırakma Hekabe, nasıl götürürler gelinin Andromakhe'yi,
Kucağında oğluyla, yüce hektor'un oğlu Astyanaks,
Yapışmış annesinin göğsüne!

2. KORO BAŞI

Hektor'un güzelim kalkanı yanında
Ve daha nice ganimetler yüklemiş götürüyorlar, nereye?

1. KORO BAŞI

Akhilleus'un oğluna mı götürüyorlar seni, niçin?

HEKABE

Korkunç Kader!

ANDROMAKHE

Şarkın, iniltilerle yüklü.

HEKABE

Çocuklarım, ah!

ANDROMAKHE
Eskidendi o!

Karşı Deyiş
HEKABE
Troya gitti, mutluluk da gitti!
KORO
Dumanlar, küllerden ibaret şimdi!

Deyiş
ANDROMAKHE
Hektor, sevgili kocam, gelsene!
HEKABE
Zavallı kız, ne diye çağırıyorsun ki
Hades'teki cansız oğlumu?

Deyiş
ANDROMAKHE
Ne büyüktü özlemlerimiz!
HEKABE
Taşıdığımız yük de koskoca!
ANDROMAKHE
Tanrıların gazabı dinmedi, oğlun Paris öldüğü halde!
Kaniyor Pallas Athena'nın ayaklarına atılmış
Ölümler, akbabalar dolanıyor üstlerinde,
Troya'nın boynuydu kölelik zincirleri içinde!

Karşı Deyiş
HEKABE
Yurtsuzum artık çocuklarım, çocuklarsızım hatta.
Atalarımın kentinden art arda gözyaşı sızıyor,
Yalnız ölüm unuttur acıyı,
Gözünde yaş yoktur ölümün.

KORO BAŞI

Gözyaşı tesellidir acıya, yakınmak tesellidir.
Tesellidir yas için ağıt yakmak.

HEKABE

Hayır! Görüyorum tanrıların yaptığını.
Birer hiç olanları yüceltiyor o n l a r;
Yüce insanları ise, yerle bir ediyorlar.

ANDROMAKHE

Oğlumla ben de talanın bir parçasıyız!
Akhilleus'un mezarı başında öldürdüler
Kızın Polyksena'yı!

HEKABE

Dur hele!

ANDROMAKHE

Gözlerimin önünde oldu. Bir rezilin leşine kurban ettiler,
Şimdi onun oğluna götürüyorlar beni!

HEKABE

Ah Talthybios! Kaçak yanıtlarıyla
Bunu söylemek istiyormuş meğer.
Bu yüzden kaçıp gitti besbelli.
Yavrum, vahşice kurban edilen kızım!

ANDROMAKHE

Ama Poliksene, öldüğü için yine de
Benim gibi bir diriden daha mutlu sayılmalı.

HEKABE

Hayır kızcağızım, hayır. Ölümle yaşam asla bir tutulamaz.
Ölümde hiçbir şey kalmaz. Oysa yaşamda bir umut vardır hep

KORO

Umut vardır yaşamda!

HEKABE

Ölümdeyse hiçbir şey yok!

KORO

Yok!

ANDROMAKHE

Bak anne, açık sözlülük değil bu;
 Dinlersen, söyleyeceklerim sana teselli gibi gelecek,
 Ölen, bence hiç doğmamış olana eştir,
 Acı duyamaz olanın çekeceği bir şey yok;
 Oysa doruklardan uçuşuma yuvarlanan,
 Yitirdiği mutluluğu arar çılgın gibi.
 Kızın, hiç dünyaya gelmemiş gibi gitti
 Ve başına gelenden habersiz; benimse,
 Her istediğim vardı onda ey sevgili: Anlayış, soyluluk, erinç
 Ve o Hektor'du, erkek olarak en iyi ve en büyük!
 Dilimi tutup iyilik dolu bakışlarımı
 Sundum kocama; nerede direnip, nerede
 Boyun eğmem gerektiğini bilirdim.
 Yunan ordugâhına kadar gitmiş benim bu ünüm,
 Gitmez olsaydı, bela oldu başıma.
 Daha yakalandığım anda Akhilleus'un oğlu
 Koynuna almak için seçmiş bile beni.
 Bizi yok edenlerin kölesiyim yani!
 Söyle şimdi Hekabe, Polyksena için ağıt yakıyorsun,
 Onun çektiği, benim çekeceklerimden daha mı fazla?

1. KORO BAŞI

Senin felaketin, benim de felaketim,

2. YARIM KORO

Ama...

HEKABE

Ama senin, kucağındaki çocuk için yaşaman gerek!

KORO

Yaşaman gerek!

HEKABE

Oğlunu, torunumu, Hektor'un oğlunu yetiştir,
 Troya'ya daha büyük hizmettir bu. Ola ki,
 Onun oğulları da, bir o kadar güzel kurarlar
 İlion'u yeniden, kentlerin kenti Troya olur yine!
 (*Talthybios girer*)

Akhalar'ın ulağını görüyorum.

Ne isteyecek ki bu kez?

TALTHYBİOS

Bu çocuğu istiyorlar - nasıl söylesem..

ANDROMAKHE

Bambaşka bir efendiye mi verilecek yoksa?

TALTHYBİOS

Yunanlılardan hiçbirinin yanına verilmeyecek.

ANDROMAKHE

Halkının son kişisi olarak burada mı kalacak?

TALTHYBİOS

Kötü bir haberi, seni üzmeden nasıl söylemeli?

ANDROMAKHE

Bana acıman ne iyi, keşke haberin de iyi olsa.

TALTHYBİOS

Öldürecekler onu – şimdi öğrendin işte korkunç haberi.

ANDROMAKHE

Sus! Sus! – Bu ne işkencedir!

TALTHYBİOS

Savaş kurulunda bir konuşma yaptı Odysseus, Yunanlılar coştı!

ANDROMAKHE

Bu kadarı fazla, fazla, fazla!

TALTHYBİOS

"En büyük babanın oğlu, yaşamamalı", böyle dedi işte...

1. YARIM KORO

En büyük babanın oğlu,

2. YARIM KORO

Yaşamamalı, ha?

ANDROMAKHE

Tanrı bunu diyenin soyunu da yaşatmasın!

KORO

Lanet!

TALTHYBİOS

Bunun için çocuğun, Troya surlarından Aşağı atılması gerek,
dedi.

Bırak atsinlar çocuğu! Bu daha bilgece olur. Sarılma öyle
 Çocuğa, acıya soylular gibi katlan!
 Zayıfsın, gücüne güvenme, hiç desteğin
 Yok işte. Çevrene bir baksana! Kentin harap,
 Kocan da yok artık. Boyunduruğa yazgılısın.
 Hepimiz sana karşı, sen tek bir kadın.
 Bu yüzden, direnmeye kalkma derim,
 Öfkene kapılıp da daha çok düşman kazanma
 Hele Yunan ordusuna lanet yağdırmağa kalkma sakın.
 Çünkü orduyu kızdıracak bir şey yaparsan
 Oğluna hiç acımaz, mezarsız bırakırlar.
 Ama kaçınılmaz sonuca boyun eğersen
 Çocukcağızı törensiz bırakmazsın
 Akhalar da seni daha dostça karşılar.

ANDROMAKHE

Ah tatlı çocuk, öyle çok sevdiğim yavrum benim, düşman
 Boğuyor seni. Yunanlılar öldürsün diye getirmedim seni
 dünyaya.

Asya'nın bereketli topraklarının kralı olacaktın.
 Ama Hektor yok ki ünlü mızrağını çekip mezarından çıksın
 Ve kurtarsın seni, Frigyanın gücü yok artık.
 Barbarca zulümler bulup çıkaran siz Yunanlılar,
 Ne diye öldürüyorsunuz bu suçsuz çocuğu?

KORO

Andromakhe!

HEKABE

Ah, mızrak gücünüzle ünlenmiş siz Helenler, bilgelikten
 Hiç söz etmeyin! Bu görülmemiş, işitilmemiş cinayeti
 Niye işliyorsunuz ki aksi halde? Yıktağınız Troya'nın, gün
 Gelip bu çocukla ayağa kalkmasından korktuğunuz
 İçin mi yoksa? Kent düşmüşken, bizim kökümüz
 Kazınmaktayken, bu çocukcağız mı korkutuyor sizi?
 Sebepsiz yere korkan korku, en aşağılık korkudur!

ANDROMAKHE

Alın peki, alın onu bakalım! Atın surlardan, zevk
Veriyorsa size bu, sonra da onun etiyle doyurun karnınızı!
(*Andromakhe kaçırılırcasına götürülürken*)

Çocuğumu elimden alanlarla düğün,
Pek güzel olacak tanrılar!

KORO

Andromakhe!
(*Andromakhe gözden kaybolmuştur*)

TALTHYBİOS

Bak bebecik, teselli bulmaz annenin
Kollarını unut bakalım.
Atalarının surlarındaki kuleye çıkıyor yolun,
Buyruk yerini bulacak orada, kesilecek soluğun.
Anlasanıza! - Böyle bir emri duyurmak
Ne biçim habercilikse? Acımasız, pervasız
Bir adam gerek bu iş için.
Oysa bende onlardan hep biraz var.

(*Çocuğu bir Askere verip gönderir*)

HEKABE

Sus Talthybios, yeter! Mezarmış! Hangi şair,
Nasıl bir şey yazacak bu çocuğun
Mezar taşına, onu düşün:
"Helenlerin korkudan öldürdükleri çocuk!"
Bu utanç yeter size!

KORO

Helenlerin korkudan öldürdükleri çocuk!

TALTHYBİOS

Yapmayın ama, ben sadece haberciyim.
Hepinizi emre göre teker teker dağıtmak
Görevim. Sen Hekabe ...

HEKABE

Evet, ben ki, ihtiyar bedenimi tutmak için
Üçüncü bir ayağa, bastona dayanırım.

Ben kimin hizmetçisiymişim, söyle!

TALTHYBİOS

Senin efendin, İthaka Kralı Odysseus'tur.

HEKABE

Ne, Odysseus mu dedin? Ah Hekabe,

Vur şimdi saçı kazınmış başını taşlara

Parçala yüzünü tırnaklarınla!

İşkence, işkence, işkence!

O beş paralık hinoğlu hinin kölesi olacağım ha?

O ahlak düşmanı yasa tanımaz hayvana,

O solu sağ, sağ sol yapan, var olanı yok eden

O her zaman iyiyi kötüye çeviren

İki yüzlü, çifte dilliyi ha?

Hey tanrılar, tanrılar!

Ne, kime sesleniyorum ki ben?

Yoo, ateşe, dosdoğru alevlerin ortasına; ana yurtla

Aynı alevler içinde kavrulmaktan daha güzel ölüm mü var!

(Kendini alevlerin içine atmağa kalkar)

KORO

Hekabe, kraliçemiz!

TALTHYBİOS

Tutun, bırakmayın sakın! Odysseus'a

Ulaştırmak zorundayız onu, arslan payı olarak.

(Hekabe, daha fazla gidememiş, yere yığılmıştır)

KORO

Sus Talthybios!

1. KORO BAŞI

İhtiyar Hekabe'nin bakıcıları, görmüyor musunuz

Kraliçeniz sessizce çökmüş yere?

2. KORO BAŞI

El uzatmayacak mısınız? Onu böyle yerlerde mi bırakacaksınız

Reziller? Davranın, tutun kaldırın onu!

HEKABE

Bırakın, düştüğüm gibi kalayım kızlar! Kötü görünen,

İyidir bir bakıma. Bu yıkım, benim yıkımım
 Ve daha da çekeceğim acılar, ibret olsun.
 Ey tanrılar! Hıh, ben de amma kötü yardımcılara sesleniyorum
 Oysa bahtsızlığa uğrayanın tanrıya yalvarması
 Övgüyle anılır değil mi? Lanet olsun.
 Önce dünün güzelliğini anlatıp sevineyim ki,
 Bugün çektiğim acı daha iyi anlaşılsın bari.
 Kralıçeydim ben, bir kralla evliydim.
 Çocuklar dünyaya getirdim,
 Figya topraklarının en değerlileriydi onlar.
 Hiçbir Troyalı, hiçbir Helen,
 Ana olarak benim kadar övünemezdi.
 Ama işte, onların Yunan mızraklarıyla öldürüldüklerini gördüm.
 Saçımı kazıttım oğullarımın yasıyla, İskit töresi,
 Sonra babaları Priamos'un ölümüne ağladım, sırf
 İşitmekle değil, gözlerimle gördüm
 Evimin sunağında kurban edilişini
 Troya'nın ele geçirildiği gün. Ve kendi ellerimle büyütüp
 Başkalarıyla yüce birliktelikler için hazırladığım
 Kızlarım. Kucağımdan koparılıp alındılar.
 Hiç umut yok, ne onların gözleri beni
 Ne benim gözlerim onları görebilir artık.
 Tanrıçamız Afrodite'yi yaraladılar, bizim tanrıçamızı.
 Tapnaklarını yaktdılar doğumların tanrıçası
 Ana tanrıçamız Artemis'in. Surlarımızı gerdanlık gibi
 Örmüş tanrımız Apollon'un, savaşta bize yardım etmesini
 Çekemediler. Ey, Bakhos coşkusu tanrısı Apollon'la
 paylaşılmış Kasandra, ne olacak bunun bedeli?
 Yıkıldı Troya, kentlerin en güzeli, kentimiz.
 Bu yıkım, benim yıkımım, ibret olsun.

1. KORO BAŞI

D e y i ş

Troya üstüne bir şarkı söyle

Ey sanat tanrıçası, sitemli olsun!
 Bırak yükselsin sesim
 Troya için, o dört ayaklı hayvanın beni
 Nasıl yok ettiğini ünleyeyim,
 Surun kapısına o atı koymakla Akhalar nasıl
 Beni Argos mızraklarının tutsağı
 Yaptılar? Böğürtüsü göğü tutuyordu,
 Pırıl pırıl altın ve tıklım tıklım silahtı at.
 Görünce coşkuyla haykırdık
 Troya surlarının yüce kayası üstünden:
 "Felaketler sona erdi artık!"
 Gönlümüzden geçen buydu çünkü!

KORO

Aklımız hainlikte değil ki bizim!

2. KORO BAŞI

"Gelin, içeri alalım tahta atı",
 Diye ünledik, "Troya'nın, Bergama'nın
 Koruyucusu Artemis'e bir sunu bu!"
 Hangi genç koşup gelmedi ki,
 Hangi yaşlı kalabilirdi ki evde?
 Şarkıların şenliği içinde kanıp gittiler
 Yıkım getiren bu belaya.

KORO

Şarkıların şenliğiyle!

Karşı Deyiş

1. KORO BAŞI

Frigyalıların hepsi akın akın
 Sur kapısına gittiler ve Yunanlıların
 Dağdaki kızılçamlardan çattığı
 Gözboyayıcı sunuyu
 Bir gemi gövdesini çeker gibi
 Çekip götürdüler kentin kayalıklarında
 Az sonra bizim kanlarımızla sulanacak tapınağa.

Argoslular'ın gizlenen kılıçlarını kim bilsin?

KORO

Kim nasıl bilsin?

2. KORO BAŞI

Derken bu sevinçle dökülen ter üstüne
Gecenin karanlığı indi. Frigya usulü çalınan
Lidya flütlerinin sesi çınladı;
Dans adımlarının temposu
Göklere vurdu ve kızların şarkıları
Sevinçle dolup taşıtı, şenliğin renkli
Parlaklığı, evlere ulaşıp sönene dek
Ve uykuya varana dek gecenin sessizliğinde.

S o n D e y i ş

Tam dağdan doğru tapınak önünde
Bolluk tanrıçamız Artemis'i
Danslarla ve şarkılarla
Kutluyordum ki, surlardan
Kente yayılan çığlıklar yükseldi; ölüm
Çılgıydı bunlar, kan ve ölüm. Çocuklar
Yumuk elleriyle, annelerinin
Eteklerine sarılıyordu.
Sonra savaş, gizlendiği karanlığın
İçinden çıkıp geldi savaş. Tam Zeus kızı Athena'nın
İstedığı gibi, aman dileyenlerin hemen kılıçtan
Geçirildiği bir erkek vahşeti idi bu.

KORO

Aşkî hiç tanımamış
Hiç kadın olmamış
Athena'nın savaşı!

1. KORO BAŞI

Dingin odalarda da
Kahraman dolu kentin başları bir bir
Düştü. Dehşete uğramış kadınları tutsak aldılar

Kendilerine köle yapmak için.

(Menelaos adamlarıyla girer)

MENELAOS

Ooo, güneş, eski karım Helena'nın
Yeniden elime düştüğü bu gün
Ne güzel doğmuş parlıyor. Ne sıkıntılardan
Geçip geldim buraya, ben Menelaos
Ve benimle birlikte tüm Yunan ordusu.
Kimilerinin sandığı gibi, karım Helena için
Çıkmadım bu sefere...

(Koro döner bakar. Menelaos şaşırır, yineler)

Ne sandınız ya, Helena yüzünden
Girmedim ben bu savaşa, yalan!

(Koro'dan bu kez sert bir bakış.

Menelaos, tedirgin oldukça daha da sertleşir)

Benim savaşım Helena için değil, Zeus şahidim
olsun ki ben, bu sefere, rezil bir konuk olarak gelip
Evimden karımı çalan o adamla hesaplaşmak için çıktım.
Tanrıların desteğiyle o adam cezasını buldu
Ve elbet Helen'lerin gücüyle yok edilen ülkesi de!
Şimdi o Sparta'lı kadını - bir zamanlar karım olmuş
Olsa da onu karım diye anmam - işte o kadını
Almağa geldim. Tutsakların çadırında
Troyalı kadınlardan sayılıyor. Uzun çabalar sonu
Ganimet olarak onu yakalayanlar, bana getirdiler
Öldüreyim diye, ya da burada öldürmezsem
Argos'a götürüyim diye. Helena'nın cezasını
Burada, Troya'nın önünde vermek istemem:
Deniz aşan yelkenlerle Hellas'a götürülüp
Orada Yunan usulüyle öldürülecek: taşlanarak!

1. YARIM KORO

Taşlanarak!

2. KORO BAŞI

Kendi kadınlarına da köle muamelesi yapanların adaleti.

MENELAOS (*Adamlarına*)

Ne bekliyorsunuz, gidin çadıra
Alın getirin onu, saçlarından sürüyerek getirin
O pis caniyi. Uygun bir rüzgâr çıkar çıkmaz
Doğru Yunanistan'a gönderelim!

HEKABE

Ah, Zeus, dünyayı taşıyıp tepesinde taç giyen sen,
Kim olursan ol, nasıl da çeviriyorsun yumağı sessizce
Ve hükmediyorsun dünyaya, kendi adaletinle.

MENELAOS

Tuhaf bir yakınma bu Zeus'a! Duaya benzemiyor, biraz garip!

HEKABE

Bilirsin Menelaos, çok iyi bilirsin!

(*Nöbetçiler Helena'yı getirir. Özenle ve özellikle görkem-
lice giyinmiştir Helena*)

HELENA

Bu korkutucu bir başlangıç, Menelaos!
Hizmetkârların, nasıl zalimce tuttular beni!
Çadırdan nasıl da zorbaca çıkarıp sürüklediler!
Benden nefret ediyorsun, pek kuşkum yok,
Ama yine de sorayım: Benim için ne karara vardı Yunanlılar,
Senin kararın ne? Nasıl olacak hayatımın sonu?

MENELAOS

Yanlış soruyorsun; suçu bana karşı işlediğin için
Tüm ordu bana bıraktı senin ölüm kararını!

HELENA

Kendimi savunmak için, söz hakkım var mı,
Öleceksem bile, bu ölümün haklı olmadığını söylemek,
hakkım?

MENELAOS

Hüküm vermek için geldim buraya, söz dalaşı için değil!

HEKABE

Söz hakkı ver Menelaos! Bundan mahrum olarak ölmesin.
Bırak, onu ben suçlarım gerekirse ve kendi kararını da kendi
verir.

MENELAOS

Boşa zaman kaybı. Ama madem istiyor, konuşsun bakalım.
Ayrıca, bilsin ki sırf senin yakınman adına bu,
Yoksa onun gerekçeleri nedeniyle değil.

HELENA

Söyleyeceklerim, iyi de olsa, kötü de olsa, sen
Beni düşman bildiğin için, gözünde hiçbir değerim
Yok belki. Üstelik, bana niçin karşı olduğunu
Seziyorum; ama yine de bilgine sunuyorum işte
Ve seninkini sana, benimkini bana, ayırıyorum.
Oğlu Paris'i doğurmakla bu kadın, acının başlangıcını
Dünyaya getirmiş oldu. Üç tanrıça Paris'e görünüp,
Güzellik yarışında hakemliğini istediler.
Zeus kızı Athena, Frigya'nın gücüyle Paris'e
Hellas toprağını çöle çevirtmeyi vaadetti;
Zeus'un eşi Hera, ödülü kendisine verirse Paris'i
Avrupa'nın sınır ülkesi Yunanistan ile Önasya'nın
Ortak kralı yapma sözü verdi. Güzellikler tanrıçası
Kıbrıs'lı Afrodite ise, benim güzelliğimin
Hayranı olarak, eğer Paris kendisini
Ötekilerden daha güzel bulursa, beni ona vereceğini söyledi.

KORO

Afrodite, aşk tanrıçamız!

HELENA

Ne oldu peki? Yarışı Afrodite kazandı ve Paris beni alınca da
Asıl siz Yunanlılar kazançlı çıktınız. Nasıl mı? Düşman
kuvveti saldırıp
boynunuzu eğmemiş oldu, yani yenilmeyince, kölelik
boyunduruğundan da
Kurtuldunuz. Oysa sırf Hellas çiçeklendi diye ben
Güzelliğimin kurbanı oluyorum ve başıma çelenkler
Konmalıyken bir de üstelik lanetleniyorum.
En önemli olayı atladığımı düşünüyorsun besbelli:
Hani, evden gizlice kaçtım ya!

Bir şeytandı gelen, bu ihtiyar kadının oğlu, ama
 Yanında ona destek veren tanrıça hiç de zayıf değildi,
 Ve sen, korkakların en korkağı sen,
 O konuğu bırakıp geride
 Sparta'dan Girit'e yelken açtın.
 Bu kadarı yeter!
 Şimdi bir de sana değil kendime soruyorum: Bana
 Ne oldu da kendimden kaçıp yabancı konuğun ardına düştüm
 Memleketimi, değerli her şeyimi feda ettim?
 Aşkın gücü olsa gerek bu. Tüm öteki tanrılara hükmeden
 Zeus bile tanrıça Afrodite'ye kul köle olur icabında.
 Öyleyse şimdi sen kendini Zeus'un da
 Üstüne koy ve Afrodite'yi yargıla. Ama beni bağışla!

KORO

Aşkın gücü olsa gerek bu!

HEKABE

Hayır! Ne Hera'nın, ne de Athena'nın, bu kızın dediği
 Gibi, öylesine akıl almaz biçimde, Argos'u Asya'lılara
 Teslim edeceğine ve Atina'yı, Frigyalıların boyunduruğuna
 Sokmağa kalkacağına, inanmam mümkün değil!
 Bir oyundu yaptıkları besbelli, İda dağına, görkemlerinin
 Keyfini sürmek için gönül eğlendirmeğe gelmişlerdir. Hera,
 Kendisi tanrıçayken ne diye güzellik ödülünün peşine düşsün ki
 Zeus'tan daha iyi koca mı bulacak yani? Hele erkekle yatmaktan
 Tiksindiği için hep bakire kalmayı babası Zeus'tan dilemiş olan
 Athena, güzellikten ne anlar ki ödül beklesin?

1. YARIM KORO

Sevişmekten tiksinen Athena!

2. YARIM KORO

Ak köpüklerden doğmuş
 Tutkuların tanrıçası Afrodite'miz!

HELENA

Paris'i sen doğurmadın mı Hekabe?

KORO

Kraliçemiz, belki de doğru şeyler söylüyor.

HEKABE

Hayır! Oğlumun bulunmaz bir güzelliği vardı. Yüreği
Onu görür görmez, kendisi Kıbrıslı oldu, çünkü
İnsan, kör şehveti Afrodite'ye bağlamayı pek sever;
Hatta Afrodite'ye efsun tanrıçası da derler ya.
Onu altın parıltılarıyla Frig giysisi
İçinde görünce, nutku tutuldu.
At toynaklarının ülkesi fakir Argos dağlarında
Hayat vahşiydi, yokluklar içindeydi çünkü;
Bu yüzden, Sparta'dan kurtulup, bollukla
Coşmuş Frigya kentinde, har vurup harman
Savuracağını umdu. Menelaos'un sözde konağı
Pek zavallı kalır Troya'nın güzelliği yanında.

MENELAOS

Hekabe, bir şey söylemene gerek yok.
Onu dinlediğim yok zaten. Afrodite,
Sözlerinin içinde boş gevezelikten ibaretti. Kendi
İsteğiyle bıraktı beni, sevgilisine kaçtı.

HEKABE

Ama sen, "başkalarının sandığı gibi,
Helena yüzünden çıkmadım bu sefere, yalan!"
Dedin! Ve "tanrıların desteğiyle Paris cezasını buldu
Ve elbet Helen'lerin gücüyle yok edilen ülkesi de!" dedin.

KORO

Yok edilen ülkesi!

HEKABE

Öyle demedin mi Menelaos? Zeus şahidimdir, dedin!

1. YARIM KORO

Tanrılar, hep ve yalnızca
Acımızı istedi bizim!

2. YARIM KORO

Tanrılar, her kentten daha çok

Troya'ya düşmandılar!

HELENA

Tanrıları suçla, beni değil!

KORO

Öldürmekten zevk alan caniler

Kendi savaşçı tanrılarını suçlasın, onu değil!

MENELAOS (Helena'ya)

Çekil karşımdan! Taşlanarak öldürülmek

Benim adımlı lekelemenin bedelini öğretir sana!

Askerler, tekneye götürün onu!

(Helena, Troyalı Kadınlar'ın direnişine karşın sürüklenerek götürülür. Menelaos da Adamlarıyla çıkar)

KORO

Konuş, kraliçemiz!

HEKABE

Menelaos!

D e y i ş

HEKABE

Ey kutsal kıvılcım, ey kor halinde

Çarpan ateş, ikiniz birden yağın aşağı da

Ortadan ikiye bölün Menelaos'un gemisini!

1. KORO BAŞI

Ah Zeus, nerede dans edenlerin neşeli

Haykırıışları, geceler boyu süren

Ayinler, müzik tanrısı Apollon'a

Edilen dualar nerede, ahşap ve altın resimler,

Frigyalıların kutladığı o dillere destan

Oniki ay şenliği nerede kaldı?

Korkuyorum, korkuyorum, ey

Gökteki bulutlara taht kurmuş efendi,

Düşünüyor musun acaba beni,

Alevlerin ateş topuna çevirdiği

Yitip giden kentimi düşünüyor musun?

2. KORO BAŞI

Hepsini Akhalar'a verdin ey Zeus,
Troya'nın tapınaklarını, her şeyi;
Kutsal yemeğin alevlerini de,
Göklere yükselen tütsü dumanlarını,
Ve Bergamos kalesini de Zeus,
Karların ancak hışımla gelen suyla çözüldüğü,
Güneşin ilk ışıklarının, tanrıların oturduğu
Yüce dorukları yalayıp aydınlattığı İda'nın
Her dem yeşil vadilerini verdin onlara.

KORO

Bakın bakın!
En yüksek kuleden atılan, o!
Astyanaks, Hektor'un oğlu!

1. YARIM KORO

"En büyük babanın oğlu yaşamamalı!" dediler.

2. YARIM KORO

Korkudan korkmak, korkuların en korkuncu!

HEKABE

Uzatın kollarınızı bana,
Yaklaşın kadınlar, yaklaşın dostlar!

KORO

Susma Hekabe, söyle, söyle bize!

HEKABE

Evet, bütün kentlerden daha çok Troya'dan nefret etti tanrılar.
Ama eğer Zeus, eğer Athena, savaşıyla bize
Musallat olmasa, yerle bir etmeseydi bizi
Kimin haberi olacaktı bizden, kim türküler yakacaktı,
Bizden sonrakilerin şarkılarında nasıl yaşayacaktı
Asya'nın, özgür yaşamağa alışmış kadınlarının acı tutsaklığı?

1. KORO BAŞI

D e y i ş

Ey arı besleyicisi Salamis'in kralı Telamon

Yurt edinmişsin çevresi dalga dalga
 Kutsal tepelere meyilli adayı, ki o ada
 Zeytin ağacını yeni tanımıştı daha,
 Bizim, analardan, atalardan beri
 Şarkısını söylediğimiz zeytin ağacını.
 Atina'yı zeytin dalının parlaklığıyla kutsamak adına Pallas Athena
 İlk zeytin ağacını indirmişti ki daha gökten,
 Söyledi hemen, savaşçı Herakles'in candaşı kral Telamon'a:
 Yetiştir oğlunu onun gibi, Troya'yı yıkmak için!
 Evet, her yanı zeytin ağaçlarıyla süslü
 Troya'mızı yıkmak için, daha o zaman!

2. KORO BAŞI

Daha önce, Troya kralı Laomedon,
 Rehine alınan zavallı kızını o Herakles'ten kurtarabilsin diye
 Söz verdiği atları haraç olarak vermeyince o vahşiye,
 Nasıl kudurmuştu da Herakles,
 Hemen oklarına davranmıştı, Laomedon'un
 Ölümü olan oklarına, Foibos Apollon'un
 İp gibi ördüğü surları, alevlerin erguvan soluğunda
 Yok etmiş, çöle çevirmişti Troya toprağını.
 İşte öldürücü mızrak gücü iki kez üst üste
 Böyle vurup harabetti Dardanos surlarını.

1. KORO BAŞI

Laomedon'un oğlu, dünya güzeli Ganymedes,
 Ganimet olarak alınıp Zeus'a sunulmuştu.
 Ey Ganymedes, hiç karşı koymayıp keyifle
 Altın kupalarda şarap koştuyorsun bugün de
 Zeus efendinin ve Olympos tanrılarının kadehlerine;
 Ama bak, seni yetiştiren ülke yanıyor, kavruluyor.
 Çılgınlık yükseliyor denizin
 Kıyılarından. Yavrularını yitirmiş
 Çığırarak uçan kuşlar misali
 Kocasını çağırıyor bir kadın, öbürü, çocuklarını
 Ve ihtiyar anneleri için haykırıyor berikiler.

Bir zamanlar serin serin seni saran kumsallar,
 Güreş alanı ve koşu pisti, artık
 Yok. Seninse, Zeus tacı altında yüzün
 Pek güzel, genç ve şen kalmış doğrusu
 Üstelik pek de mutluluk dolusun,
 Öte yanda Bergama'nın toprakları bile
 Yunan vurucu gücü altında eziliyor oysa.

1. KORO BAŞI

Aşk, bir zamanlar aşk vardı Laomedon'un evinde.
 KORO

Aşk, bir zamanlar aşk vardı.

2. KORO BAŞI

Ama şafak tanrıçası Eos bile
 Yalnızca seyretti Troya'nın felaketini!
 Bergama'nın yıkılışını da seyretti öylece!

KORO

Tanrıça Eos bile!

1. KORO BAŞI

Oysa kocasını bu topraklar vermişti ona,
 Priamos'un kardeşiydi kocası, Tithonos!

2. KORO BAŞI

Yıldızlı atların çektiği arabasıyla şafak tanrıçası
 Göklere yükseltmişti Tytonos'u,
 Nasıl çiçeğe durmuştu en güzel kent,
 Troya kenti!

1. YARIM KORO

Nasıl coşkulu, mutlu!

2. YARIM KORO

Ve zeytini yaşamamış Argoslular

1. YARIM KORO

Ve Argos'lu tanrıça Hera

2. YARIM KORO

Ve aşk düşmanı Athena

1. YARIM KORO

Çekemediler bu mutluluğu!

2. YARIM KORO

Çünkü Priamos'un evinde de

KORO

Aşk vardı.

HEKABE

(*Uzakta ellerinde meşalelerle savaşçılar görünür*)

Şuraya bakın, şuraya bakın!

Kimin elleri kentin yükseklerine

Alev alev meşaleleri taşıyor öyle?

Alayın harektine bakın hele! Galiba Troya'nın

Başına bir bela daha açılıyor.

TALTHYBİOS

(*Yanındakilerle girer*)

Priamos'un kentinin ateşe verilmesi emri,

İlgililere verildi. Siz esas sorumlulara sesleniyorum, alevler

Elinizde kalmasın, atın onları her şeyin üstüne,

ta ki Troya'nın surları tümünden yerle bir olsun,

Troya'dan ayrılırken dönüş yolunda gözümüz arkada kalmamalı

Yani arkada hayat kalmamalı!

Sizler, Troyalı Kadınlar, ordunun

Sorumluları boruları öttürdüğünde, hemen

Harekete hazır olacaksınız, Yunan filosuna gideceksiniz!

Sen de ihtiyar, kadınların en talihsizi, sen,

İyi dinle! Odysseus'un adamları seni

Almağa gelecekler; senin kaderin de ona hizmet.

Neyse, siz şimdi Kasandra'yı getireceksiniz bana! Çabuk

Olun, onu ordumuzun başkomutanına teslim edeyim de

Ötekilere, kurrada kazandıkları savaş tutsaklarını vereyim.

O ne o? Çadırın içinde o meşale niçin parladı?

Ne yapıyor bu Troyalı Kadınlar? Çadırı ateşe mi

Veriyorlar? Yurtlarından koparılıp Argos'a

Sürüklenmektense, alevler içinde ölmeyi mi

Yeğliyorlar? Evet, özgür doğmuş olanlara

Boyunduruğa girmek zor gelir elbet. Ama

Sizin kendinizi yakmanız Yunanlıları kızdırır,
Azarı ben işitirim sonra.

HEKABE

Ama Yunanlıların yakması hak, öyle mi? Hayır, çılgın
Kasandra bu, benim çocuğum. Fırtına gibi geliyor işte.
(*Vahşi bir dansla, meşalesini sallayarak Kasandra girer*)

KASANDRA

D e y i ř

Yükseltin meşaleleri! Işığı bana verin, verin ki tapınakları
Kutsamak için onu çoğaltayım!
Ey kızlık zarı, şarkım sanadır, sana!
Beni ondan kurtaracak adam mutlu.
Ama ben de mutluyum! Argos kralının yatağı
Beni bekliyor ya.
Yaşasın kızlık zarı Hymen, yaşasın evlilik tanrısı Hymenaios!
Bu döktüğün yaşlar nedir ey annem, ne bu
Yakınmalar babam için? O yok ki artık.
Ey inilti, değerli memleketim için göğsünde sakladığın ne?
Bana baksana! Kendi düğünüm için
Meşaleler yakıyorum görkemle,
Ve senin için ey düğün tanrısı Hümenaios
Gün ışıl ışıl olsun diye; senin için de ey
Gerdeğe girecek bakirelerin tanrıçası, Artemis!

KORO

Artemis, ana tanrıçamız bizim!

K a r ř ı D e y i ř

KASANDRA

Savur ayağını mavi gökyüzüne, dans sırasına gir
Bakhos'un şenlik çağrısıyla, bir zamanlar babam
Mutluluğın doruğundayken nasıldıysa öyle!
İşte düğün alayı, ey Foibos Apollon,
Sen al götür onu, çelenklerimle sana
Hizmet ettiğim tapınağa!

KORO

Defne dallarının çelengiyle!

KASANDRA

Sen de dansa katıl anne! Savur ayağını
 Bir bu yana, bir o yana! Benim ayakların nasıl dönüyorsa
 Sen da adımlarını uydur, dans et, benim neşem için dans et!
 Evlilik bağının tanrısını kutlayın, gelin olan beni de,
 Şen şarkılar çınlasın
 Şenlik şarkıları!
 Siz pırıl pırıl giysili kızlar,
 Siz Frigyalı kızlar, dansınızla, şarkınızla
 Kaderin bana biçtiği kocayı kutlayın!

2. KORO BAŞI

Ey kraliçem, koru bu çılgını ki
 Böyle savruk gidişle Yunan ordusunun içine düşmesin!

HEKABE

Ey Hefaistos, ölümlülerin gerdeğini aydınlatan sen
 Buradakine tuttuğunsa soluk bir ışık
 Çok uzak büyük umutlarımızdan. Ah çocuk, yazık bize!
 Akhalar'ın mızrakları altında düğün yapacağın
 Aklımın köşesinden geçmezdi elbet.
 Ver şu meşaleleri bana, yoksa bu çılgın dansınla
 Gereği gibi tutamayacaksın onları. Kaderin
 Aklını başından almış senin; nasılsa öylesin hep.
 Def edin şu çıraları Troyalı Kadınlar ve onun
 Bulduğu bu gelin şarkılarını, gözyaşlarıyla değiştirin!

KASANDRA

Zaferin parladığı başımı çelenklerle süsle anne;
 Kral yatağım için bayram et; gönder beni!
 İsteksizlik edersem zorla gönder! Eğer tanrı
 Apollon gerçekten varsa yaşamda, pek muhteşem
 Yunan kralı Agamemnon, beni seçmekle, Helena'dan
 Daha felaket getirici bir kadını seçmiş oluyor.
 Ölümü benden olacak çünkü; kardeşlerimin ve babamın

İntikamı için evini başına yıkacağım onun.

KORO

Ölümü ondan olacak, Agamemnon'un!

KASANDRA

Yeter, boynuma inecek baltanın şarkısı yeter.

Yalnız benim boynuma mı? Annesini öldürecek oğuldan

Söz etmiyorum! Atreus soyunun çöküşünü de benden duymayın

Ama Yunanlılar, kentimizin kaderinden

Daha kötü bir kadere kürek çektiklerini görecekler!

Tanrı vurgunu da olsam, sözlerimde çılgınlıktan eser yoktur.

B i r

Aşk yüzünden b i r Helena'nın peşine düştüler

Binlerce insan öldü b i r kişi uğruna.

Ya o, azgın başkomutan, en utanç verici şey için

En değerli varlığını, evinin ışığını, öz kızını boğazlayıp kurban

etti;

Menelaos alçağına sundu o kurbanı, zorla kaçırılmayıp

Kendi isteğiyle gitmiş bir kadın için hem de.

Sonunda Helenler, Skamandros'un sahilini gördüklerinde

Öldüler bir bir, kendi topraklarını savunmak için

Değil üstelik, kendi ülkelerinin surları için de değil.

Savaşı ateşleyenler, çocuklarının gözüne bakamadılar;

Ölü bedenlerine eşlerinin eliyle bir kefen uzanmadı; yatıyorlar

Yabancı toprakta. Yurtlarının başına gelen de aynı.

Yurtları da öldü, dul kalarak;

KORO

Yurtları da öldü, dul kalarak!

KASANDRA

Düşman bir ordunun kazandığı ödül bu işte!

Daha kötüsünü söylemek istemiyorum ki

Şarkım da kötü bir küfürnameye dönmesin!

Oysa Troyalılar, vatanları için öldüler

Ve en güzel şan oldu bu onlara. Birine mızrak saplandıysa

Ölüsünü dost kollar kendi evine taşıdı;

Kutsal görev için uzanan eller sardı onu
 Ve atalarının toprağı örttü üstünü.
 Zeus'un kızını aldı Paris, evet, ama eğer almasaydı,
 Sarayda pinekliyor olacaktı eşinin koynunda.
 Savaştan kaçınmak, bilge işi.

KORO

Barış, bilge işi.

KASANDRA

Ama bir kez gelip çattıysa savaş,
 Kent için anlı şanlı ölüm hiç de
 Kötü bir çelenk değil; oysa soysuzca ölmek utanç verir.
 Demek ki anne, ülken için hiç yakınmayacaksın
 Beni zorladıkları yatak için de; çünkü o yatak sayesinde
 En nefret ettiklerimizi yerle bir edeceğim.
 Çılgın filan değilim ben!

KORO BAŞI

Çılgın değil! Çılgın değil!

TALTHYBİOS

Eğer Apollon senin aklını başından almış
 Olmasaydı, bu söylediklerinle cezasız kalıp
 Komutanlarımla ayrılamazdın buradan.
 Sahi, o yüce ve bilge görünen kişiler, bizim gibi
 Beş para etmezlerden daha iyi değiller demek ki,
 Öyle ya, Atreus'un sevgili oğlu, tüm Yunanlıların başı
 En büyük kral, kalkmış böyle bir kaçığın
 Aşkına düşmüş. Şu fukara halimle ben bile
 Yatağımlı paylaşmazdım onunla, katiyen.
 Sen Yunanlılara küfredip dur, Frigyalıları da öv istediğın kadar
 Aklın yok ki senin! Aldırmam! Yel esintisi der geçerim. Ama
 Düş bakalım ardıma, başkomutanımın değerli mücevheri,
 doğru gemiye!

(Hekabe'ye)

Sen de hazırlan, Odysseus seni çağırır çağırılmaz gideceksin,
 Onun, sadakati dillere destan karısı Penelope'ye hizmetçi
 olmak için!

KASANDRA

Ne sivri akıllıymış bu ulak? Peki, hem kralların, hem de kentlerin
Yaltakçısı oldukları için nefret edilen bu yaratıklara niye ulak
denir ki?

Annem, Odysseus'un konağına gidecek, öyle mi?
Apollon'un bildirdikleri ne oluyor peki – benim dilimle
Elbette - Hekabe burada ölecek demişti Apollon!

KORO

Hekabe burada ölecek!

HEKABE

Kasandra!

KASANDRA

Odysseus'un başına gelecekleri, anlatmaya bile değmez!
(*Talthybios'a*)

Yürü bakalım, erkeklerin uşağı, nasıl olsa
Hades'te buluşacağım benimkiyle.
O zavallı, geceleyin gömülecek alçakça, gündüz değil,
Danaosoğullarının o şimdilik anlı şanlı komutanı!
Benim ölü çıplak bedenimi de atacaklar çukura
Ve akan sularla yıkanacak onun mezarına yakın
Yaban hayvanlarına yem olacağım, ben, Apollon'un rahibesi.
Beni saran en sevgili tanrının çelenkleri, tanrısal bezekler
Gidin siz de! Görkemle parıldadığım şenlikler yok artık.
Atıyorum bu süsleri de! El değmemiş olarak sunuyorum
kendimi

Hızlı esen rüzgâra, bilici tanrım Apollon'a götürsün beni.
Neredeymiş efendini taşıyacak gemi, gidelim.
Gecikmeyin, aceleyle bekleyin, rüzgâr yelkenlerinizi şişirsin!
Beni, öç tanrıçaları üç Eriny's'den birini al götür bu ülkeden.
Ben değilim giden, bir ölüm tanrıçası gidiyor!

KORO

Bir ölüm tanrıçası!

KASANDRA

Elveda anne, ağlama sakın! Ey sevgili toprağım, bu toprağın

Koynunda yatan kardeşlerim, ey bana gün gösteren babam,
 Köleliğe sürüklenen güzel özgür kızları yurdumun,
 Yakında selamlayacaksınız beni, zafer çelengiyle geliyorum size,
 Bizi yok eden Atreusoğullarını yere serdiğimde.

*(Tüm koronun da ellerine bir bir meşaleler geçmiştir.
 Ateşe verirler çadırları. Askerler dehşet içinde önlemeye
 çalışırken kimin yanıp kimin kaldığı belli değildir. Alevler
 ve dumanlar içinde alan boşalır. Bir tek Hekabe
 kalmıştır. Belki Athena ile Poseidon, yukarıdan izlerler,
 ara ara da izlemişlerdir belki. Onlar da kaybolurken
 Hekabe güçlükle bastonuna dayanır)*

HEKABE

S o n D e y i ŝ

Dayan, ölümlülere ateşi getirdiği için Zeus'un,
 Kafkas kayalarında, senin kayalarında zincire vurdurduğu
 Prometheus'un öz anası, ölümlülerin umudu
 Ana tanrıça Asya, dayan!

İnsan soyunun düşmanı Zeus saltanatının
 Çöküşünü görecektir mi Prometheus gerçekten?
 Alevler içinde Troya, kül yığını.

Apollon burada öleceğimi söylemiş benim, buradayım işte,
 Neredeysen orada ol, acılarla kıvrın, ama Zeus'a inat,
 Kendi kendini doğur yine ey ana, toprak ana, ana tanrıça!

*(Hekabe'nin öylece duran silueti üstünde ışık yoğunlaşır
 ve söner)*

SON

Mitos-Boyut Oyun Dizisi

370. **Alfred JARRY** / Zincire Vurulmuş Übü
371. **Orhan ASENAT** Toplu Oy. 4 Fadik Kız / Kocaoğlu / Ölümü Yaşamak
372. **Başar SABUNCU** / Toplu Oy. 2 Mutemet Ali Rıza Bey /
Sayın Muhibir Vatandaş / Memurlar / Lades / Kargalar
374. **Turgay NAR** / Gizler Çarşısı
375. **Başar SABUNCU** / Kaldırım Serçesi
376. **Ayşe BAYRAMOĞLU** / Tiyatrotem Oyunları 2 - Hakiki Gala
377. **Nihat ASYALI** / Toplu Oyunları 1 Direniş Üçlemesi
Ateşle Oynayan / Rab Şeytan'a Dedi ki / Yunus Diye Göründüm
378. **Güngör DİLMEN** / Toplu Oy. 7 Gölge Oyunları (7 Kısa oyun)
379. **Haluk IŞIK** / Toplu Oyunları 1
Hoşgeldin Amerika / Küllengi Sabahlar / Bir Oyun Gibi
380. **Doğan KORKMAZ** / Toplu Oy. 1 İşçiler Cennete Gider / Kuş Kafesi
381. **Joel POMMERAT** / Tüccarlar
382. **Harold PINTER** / Kutlama.
383. **AlSKHÜLOS** / Oresteia - Agamemnon / Adak Sunucular / Eumenidler
384. **Tuncer CÜCENOĞLU** / Kadın Sığınağı
385. **Arthur MILLER** / Cadı Kazanı
386. **ARİSTOFANES** / Eski Yunan Komedyaları 3 Kuşlar / Bulutlar
387. **Erol TOY** / Toplu Oyunları 2 Lozan / Pir Sultan Abdal
388. **ANONİM** / Kıbrıs Hikâyeleri
389. **Arthur MILLER** / Hepsi Oğlumdu
390. **Kemal BEKİR** / Toplu Oyunları 1 Sultan İle Kızları / Tuhaf Bir Ölüm
391. **Nesrin KAZANKAYA** / Toplu Oyunları 2
Şerefe Hatıralar / Profesör ve Hulahop / Quintet
392. **Heinrich von KLEIST** / Toplu Oy. 1 Kırık Testi ve Versiyonları .
393. **Mitos-Boyut Yayınları** / 5. Oyun Yazma Yarışması
394. **İlker KÖKLÜK** / Toplu Oy. 1 Parça Tesirli Pazarlar / Sevgili Pazartesilerim
395. **Şaban OL-Ergun ŞİMŞEK** / Eleni ve Gül
396. **Duşan KOVAÇEVIÇ** / Buluşma Yeri
397. **Şaban OL** / Toplu Oy. 1 Largo Romanamour / Gül'ün Öpüşü
398. **Heinrich von KLEIST** / Toplu Oy. 2 Homburg Prensi / Küçük Katherine
399. **Kemal ORUÇ** / Othello'nun Delisi
400. **Yılmaz GRUDA** / Kavuklu Hamdi (Ortaoyunu)
402. **Ragıp YAVUZ** / Burcu ile Nurettin
403. **Ali Cüneyd KILCIOĞLU** / Televizyon Cumhuriyet
404. **Sadık ŞENDİL** / Kanlı Nigâr
405. **Arthur MILLER** / Köprüden Görünüş
406. **Armand GATTİ** / Çöpçü Auguste G.nin Düşü Çalan Yaşamı
407. **Arthur MILLER** / Vichy'deki Olay
408. **Georg BÜCHNER** / Danton'un Ölümü

409. **Kemal KOCATÜRK** / Toplu Oyunları.2

Can Tarlası / Kadın Darbesi / IV. Murat'ın Maskarası

410. **Bernard-Marie KOLTÈS** / Ormanlardan Hemen Önceki Gece

411. **Sadık ŞENDİL** / Yedi Kocalı Hürmüz

412. **Henrik IBSEN** / Toplu Oyunları 1 *Katilina / Bir Halk Düşmanı*

413. **Nihal G. KOLDAŞ** / Toplu O.1

Zaman Aşımı I / Zaman Aşımı II / Tarlabası Bulvarı

414. **Arthur MILLER** / *Bedel*

415. **Lyubomir DJURKOVIC** / *Kassandra*

416. **Denise CHALEM** / *Annem Denizi İlk Kez Ellisinde Gördü*

417. **Melisa GÜRPINAR** / *Şu Bizim Evliya Çelebi*

418. **Duşan KOVAÇEVİÇ** / *Dar Ayakkabıyla Yaşamak*

419. **Zeynep KAÇAR** / Toplu Oyunları 3

Bu Anlamlı Günde / Köprüden Önce Son Çıkış / Medine

420. **Henrik IBSEN** / Toplu Oy. 2 *Nora, Bir Bebek Evi / Hedda Gabler*

421. **ARİSTOFANES** / Eski Yunan Komedyaları 4 *Kurbağalar*

422. **Zeynep ÜNAL** / Radyo Oyunları (6 Oyun)

423. **MOLİÈRE** / *Don Juan*

424. **William SHAKESPEARE** / *Othello*

425. **Arnold WESKER** / Toplu Oy.2 *Kökler / Mutfak / Annie Wobblers*

427. **SOFOKLES** / *Antigone*

428. **Yıldırım KESKİN** / Toplu O.1 *Uzaktakiler / İnsansızlar /*

Soruşturma / Tut ki Öleceksin / Çiçek Sepetli Kız

429. **HRVAT OYUNLARI** / *Bedensiz Kadın / Uykudan Önce*

430. **AHMET VEFİK PAŞA** / Eski Türk Oy. 8 *Zor Nikâhı / Tabibi Aşk*

431. **Yıldırım KESKİN** / Toplu Oyunları. 2

Aklı Başında Bir Adam / Son Çıkan Işığı Söndürsün / İçlerinden Hangisi

432. **Güngör DİLMEN** / *Canlı Maymun Lokantası*

433. **David GREIG** / *Sarı Ay*

434. **Ayşe BAYRAMOĞLU** / *Beyaz Yalanlar*

435. **Deyan DUKOVSKI** / *Boş Şehir*

436. **Asmin N. SİNGEZ** / *Dağ Güllü Beybin - Beybin, The Wild Rose*

438. **Matéi VISNIEC** / *Pandaların Hikâyesi*

439. **Celal PERK** / Toplu Oyunları.1

Sürgün Misafirler / Londra'ya Kiraz Geldi / Dayak Delisi

440. **Alberto MORVIA** / *Aylaklar*

441. **Denise CHALEM** / *Yarın Ola Hayrola*

442. **Muhammed YAKUBİ** / Toplu Oy. 1 *Kuraklık ve Yalan / Ay Suda*

443. **August STRINDBERG** / *Baba*

444. **William SHAKESPEARE** / *Hamlet* (Çev. Can Doğan)

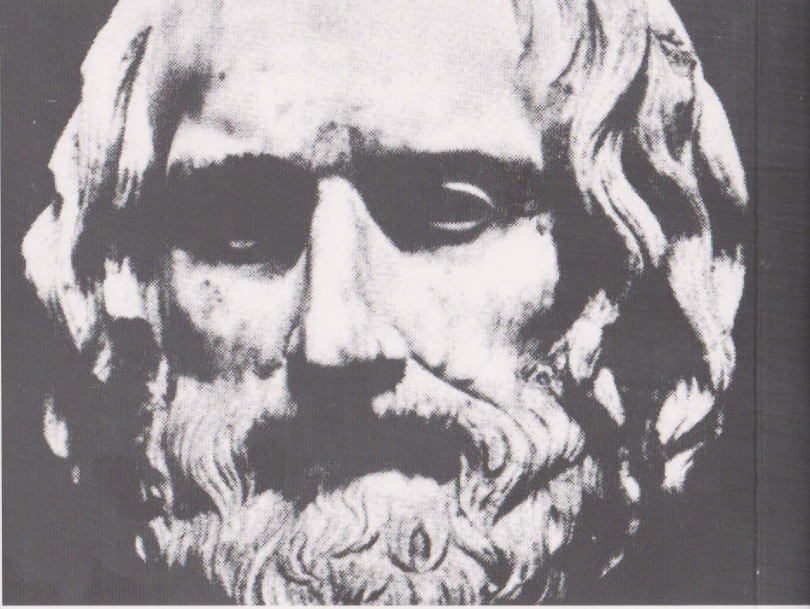
445. **Güngör DİLMEN** / *Sokrates "Bulutlar" da*

446. **Ariel DORFMAN** / *Araf*

447. **Yeton NEZİRAY** / *Şehir Büyüyor*

448. **William SHAKESPEARE** / Kral Lear
449. **Ariel DORFMAN** / Ölüm ve Kız
450. **William SHAKESPEARE** / Antonius ve Kleopatra
451. **AISKHÜLOS** / Eski Yunan Traged.13. Tebai'ye Karşı Yediler
452. **Şaban OL** / Serçe
453. **Gülsüm Siren KINAL** / Toplu O.1 Tolstoy ve Anna / Üç Yılbaşı
454. **Ülki AYVAZ** / Radyo Oyunları (7 Oyun)
455. **Lady GREGORY** / İrlanda Oyunları 2 (7 Kısa Oyun)
456. **Yeton NEZİRAY** / Aşk Zamanı
457. **Gülsüm S. KINAL** / Toplu Oyunları 2
Gönümdeki Osman Hamdi Bey / Pembe Evin Gelinleri
458. **William SHAKESPEARE** / Julius Caesar (Jül Sezar)
459. **A. Cüneyd KILCIOĞLU**/Toplu Oyunları 1
Piranının Kırık Dişleri / Dilek Ağacı / Mumyalar
460. **Ayşe BAYRAMOĞLU** / Toplu Oy.1 Pencere / Transit Geçiş
461. **Nesrin KAZANKAYA**/Toplu Oyunları. 3
Ah Smyrna'm Güzel İzmir'im/ Kazaen (Beyoğlu'nda Çarpışmalar)
462. **William SHAKESPEARE** / Troilos ile Kressida
463. **Behiç AK** / Toplu Oyunları 3 Bina / Ayrılık / Hastane
464. **Gülsüm S. KINAL**/Toplu Oy. 3 Dinmeyen Alkışlar / Farklı Bir Kadın
465. **T.Yılmaz ÖĞÜT**/Eski Türk Oy.1-4
466. **Edward BOND** / Lear
467. **Şahin ÖRGEL** / Toplu Oy. 1 Yosunlar / Uçurum / Gece Oyunu
468. **Henrik IBSEN** / Rosmerler (Rosmersholm)
469. **Botho STRAUSS** / Büyük ve Küçük
470. **A. Cüneyd KILCIOĞLU** / Plastik Aşkılar
471. **William SHAKESPEARE** / Onikinci Gece
472. **Umut UĞUR**/Toplu Oy. 1 Kabakçı Mustafa Vakası/Evham /Huysuzlar
473. **Nihat ASYALI**/Top. Oy.2Yanar Elleri/Cehennem Yargıçları/Devlet Kuşu
474. **EURİPİDES** / Hekabe
475. **Tarık ŞERBETÇİOĞLU**/Toplu Oy. 1 İstanbul Hatırası/İstanbul ve Aşk
476. **Matei VISNIEC** / Madox ile Üç Gece
477. **Yılmaz ONAY** / Toplu Oyunları 3
Bu zamlar Bana Karşı / Bir Yiğit Masal Kuranda / Sonsuz Operet
478. **Volkan Taha ŞEKER** / Toplu Oyunları 1
Yasaklarını Sat Bana / Yıldızların Gölgesinde Ağlamak / Kürük
479. **Kemal BEKİR** /Toplu Oyunları. 2 Düşün / Utanmaz Adam
480. **Harold PINTER** / Git Gel Dolap
481. **PLAUTUS** / Çömlek
482. **Yakup ALMELEK** / Toplu O. 1 Kan Davası / Uyanış / İşadamı
483. **EURİPİDES** / Helena
484. **A. Cüneyd KILCİDOĞLU** / İkinci Dereceden İşsizlik Yanığı

485. **PLAUTUS** / *Urgan*
486. **Alexandra ARES** / *Uyanan Güzel*
487. **T. Yılmaz ÖĞÜT** / *Eski Türk Oyunları 4-5 Recaizade Ekrem, Çok Bilen Çok Yanılır / Feraizcizade - İlk Göz Ağrısı*
488. **Carlo GOLDONİ** / *Otelci Kadın*
489. **George F. WALKER** / *Karanlık Güçler Üstadı*
490. **David FRENCH** / *Pırpırlı Yaşam*
491. **Andor SZILAGYI** / *Angelina ile Angelus*
492. **Andras NAGY** / *Bir Kadın Avcısının Andaçı*
493. **Ali Mustafa Kemal TUT** / *Kurbanın Kalça Egzersizleri*
495. **William SHAKESPEARE** / *Hamlet (Çev. Özdemir Nutku)*
494. **Ebru Nihan CELKAN** / *Toplu Oyunları. 1*
Kimsenin Ölmediği Günün Ertesiydi / Nerde Kalmıştık
496. **PLAUTUS** / *Latin Komedyaları 5 İnkizler*
497. **Zehra İPŞİROĞLU** / *Toplu Oyunları*
Lena, Leyla ve Diğerleri / Pinokyo Kral Übü'nün Ülkesinde
498. **Yakup ALMELEK** / *Oda Komşum Richard Wagner*
499. **Şahin ÖRGEL** / *Toplu Oy. 2 Her Şey Yolunda/Yağmurlar Yüzünden*
500. **Ayşe SELEN - Şehsuvar AKTAŞ** / *Tiyatrotem Oyunları 3*
Gündüz Niyetine / Sezonun Kâbusu
501. **Başar SABUNCU** / *Toplu O.3 Bir Ata Krallığım/Herkes Aynı Bahçede*
502. **Vaclav HAVEL** / *Toplu Oy. 1 Bildirim / Derso Desolato*
503. **Nesrin KAZANKAYA** / *Toplu Oyunları. 4*
Hesap Benden / Cumhuriyet İstasyonu
504. **Matéi VISNIEC** / *İlerlemek*
505. **Yeton NEZİRAY** / *Toplu Oyunları. 1*
Liza Uyuyor / Kosova Tiyatrosundan Bir Kuş Uçtu
506. **Paul POURVEUR** / *BELÇİKA OYUNLARI. 3*
Babamın Gölgesinde / Sivas, 3 Temmuz 1993
507. **Başar SABUNCU** / *İşçi Babası Ömer Ağa ile Küçükhanım'ın Şoförü Recep*
508. **Harold PINTER** / *Parti Zamanı*
509. **Gökhan ERARSLAN** / *Vakti Geldi*
510. **Paul POURVEUR** / *Shakespeare Öldü*
511. **Henrik IBSEN** / *Hayaletler*
512. **Duşan KOVAÇEVİÇ** / *Kunduracı Doktor*
513. **Tennessee WILLIAMS** / *Toplu Oy. 1*
Kızgın Damdaki Kedi / Gökyüne Bir Merdiven
514. **Harold PINTER** / *Aldatma*
515. **İlker KÖKLÜK** / *Aradığınız Topluma Ulaşılamıyor*
516. **Michel de GHELDERODE** / *Dr. Faust'un Ölümü*
517. **Michel de GHELDERODE** / *Ne Güzel Bir Gün*
518. **İsmail KADARE - Yeton NEZİRAY** / *Ölü Ordunun Generali*
519. **Carole FRÉCHETTE** / *Ödül*

Troya kenti Yunan ordusu tarafından yakılıp yıkılmış,
bütün erkekler öldürülmüş, kadınlar ve çocuklar
Atina'ya esir olarak götürülmeyi beklemektedirler.

*

Troyalı Kadınlar,

saldırgan savaşılar, savaşların getirdiği yıkımlara
ve savaşların insanlık dışı gerçekliğine
yakılmış bir ağıttır.

Euripides

daha 2500 yıl öncesinden, bu oyunuyla,
savaşların getirdiği yıkımların, vahşiliğin sorumlusunun,
dış etmenlerde aranmamasını,
bu sorumlunun savaşı yaratan insanoğlunun
bizzat kendisi olduğunu vurguluyor.

